ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
PEDRO CRUZ VILLALÓN
της 8ης Σεπτεμβρίου 2015 [1]

Υπόθεση C-489/14

A
κατά
B
[αίτηση του High Court of Justice (England and Wales), Family Division (Ηνωμένο Βασίλειο)

για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή — Δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις — Διεθνής δικαιοδοσία, αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας — Κανονισμός (ΕΚ) 2201/2003 — Εκκρεμοδικία — Άρθρα 16 και 19 — Διαδικασία δικαστικού χωρισμού στη Γαλλία και διαδικασία διαζυγίου στο Ηνωμένο Βασίλειο — Δικαιοδοσία του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου — Έννοια της δικαιοδοσίας που έχει "διαπιστωθεί" — Λήξη της διαδικασίας δικαστικού χωρισμού ελλείψει κλήσεως εντός της προβλεπομένης νόμιμης προθεσμίας — Άσκηση στη Γαλλία αγωγής διαζυγίου αμέσως μετά τη λήξη της διαδικασίας δικαστικού χωρισμού — Συνέπεια της αδυναμίας ασκήσεως αγωγής διαζυγίου στο Ηνωμένο Βασίλειο λόγω της διαφοράς ώρας μεταξύ των δύο κρατών μελών»

1. Η υπό κρίση υπόθεση παρέχει στο Δικαστήριο την πρώτη ευκαιρία να ασχοληθεί, στο πλαίσιο πολύ ιδιαίτερων περιστάσεων που συνδέονται με την ύπαρξη δύο διαδικασιών άρσεως των συνεπειών του γάμου στη Γαλλία, με τους κανόνες περί εκκρεμοδικίας που θεσπίζει ο κανονισμός (ΕΚ) 2201/2003 του Συμβουλίου της 27ης Νοεμβρίου 2003, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας ο οποίος καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) 1347/2000 [2].

2. Τα ερωτήματα που υποβάλλει το αιτούν δικαστήριο, το οποίο εκτιμά ότι ευρίσκεται ενώπιον μιας καταστάσεως συγκρούσεως αρμοδιοτήτων η οποία οφείλεται αποκλειστικά στις δόλιες ενέργειες του εναγομένου της κύριας δίκης και την οποία κρίνει αποδοκιμαστέα, αφορούν κυρίως τον όρο «(διεθνής) δικαιοδοσία που έχει διαπιστωθεί», υπό την έννοια του άρθρου 19 του κανονισμού 2201/2003. Εντούτοις, καίτοι στη διαφορά της κύριας δίκης ανακύπτει όντως πρόβλημα εκκρεμοδικίας, υπό την έννοια της τελευταίας αυτής διατάξεως, η ερμηνεία του όρου «πρώτο επιληφθέν δικαστήριο», υπό την έννοια των άρθρων 16 και 19 του κανονισμού 2201/2003, είναι αυτή η οποία θα πρέπει να παράσχει τη δυνατότητα στο Δικαστήριο να δώσει απάντηση στα ερωτήματα του αιτούντος δικαστηρίου, όπως θα εξηγήσω με την κατωτέρω ανάπτυξη.

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

2 — ΕΕ L 338, σ. 1, στο εξής: κανονισμός 2201/2003.

I – **Το νομικό πλαίσιο**

A – *Το δίκαιο της Ένωσης*

3. Το άρθρο 16, του κανονισμού 2201/2003 προβλέπει τα εξής:

«1. Ένα δικαστήριο λογίζεται ως επιληφθέν:

α) από της καταθέσεως στο δικαστήριο του εισαγωγικού εγγράφου της δίκης ή άλλου ισοδύναμου εγγράφου, εφόσον ο ενάγων δεν παρέλειψε στη συνέχεια να λάβει τα απαιτούμενα μέτρα για την κοινοποίηση ή την επίδοση του εγγράφου στον εναγόμενο·

ή

β) εφόσον το έγγραφο πρέπει να κοινοποιηθεί ή να επιδοθεί προτού κατατεθεί στο δικαστήριο, [από] την ημερομηνία παραλαβής του από την αρχή που είναι υπεύθυνη για την κοινοποίηση ή την επίδοση, υπό την προϋπόθεση ότι ο ενάγων δεν παρέλειψε στη συνέχεια να λάβει τα απαιτούμενα μέτρα για την κατάθεση του εγγράφου στο δικαστήριο.»

4. Το άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 3, του κανονισμού 2201/2003 ορίζει τα ακόλουθα:

«1. Αν έχουν ασκηθεί αγωγές για θέματα διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού ή ακύρωσης γάμου μεταξύ των αυτών διαδίκων ενώπιον δικαστηρίων διαφόρων κρατών μελών, το δικαστήριο που επελήφθη δεύτερο αναστέλλει αυτεπαγγέλτως τη διαδικασία του μέχρι να διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο.

[…]

3. Όταν διαπιστωθεί η δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο, κάθε δικαστήριο που επιλαμβάνεται μεταγενέστερα οφείλει να διαπιστώσει την έλλειψη δικαιοδοσίας του υπέρ αυτού του δικαστηρίου.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, ο διάδικος που άσκησε τη σχετική αγωγή ενώπιον του δικαστηρίου που επιλαμβάνεται μεταγενέστερα μπορεί να ασκήσει την αγωγή ενώπιον του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο.»

B – *Το γαλλικό δίκαιο*

5. Μολονότι η παρούσα αίτηση προδικαστικής αποφάσεως προέρχεται από δικαστήριο του Ηνωμένου Βασιλείου, αυτή δεν περιλαμβάνει καμία ένδειξη περί του δικαίου του Ηνωμένου Βασιλείου που έχει εφαρμογή στην υπόθεση της κύριας δίκης. Περιλαμβάνει, αντιθέτως, μνεία διαφόρων διατάξεων του γαλλικού κώδικα πολιτικής δικονομίας (στο εξής: ΚΠολΔ), οι οποίες πρέπει να παρατεθούν.

6. Το άρθρο 1076 του ΚΠολΔ προβλέπει τα ακόλουθα:

«Ο σύζυγος που υποβάλλει αγωγή διαζυγίου μπορεί να υποκαταστήσει το αίτημα διαζυγίου με αίτημα δικαστικού χωρισμού (χωρισμού από τραπέζης και κοίτης) σε κάθε περίπτωση ακόμα και στο στάδιο της εφέσεως.

Το αντίθετο δεν επιτρέπεται.»

7. Το άρθρο 1111 του ΚΠολΔ ορίζει τα εξής:

«Όταν διαπιστώνει, αφού ακούσει τις παρατηρήσεις καθενός από τους συζύγους για τον χωρισμό επί της αρχής, ότι ο ενάγων εμμένει επί της αγωγής του, ο δικαστής εκδίδει διάταξη με την οποία μπορεί είτε να παραπέμψει τους διαδίκους, σύμφωνα με το άρθρο 252-2 του αστικού κώδικα, σε νέα προσπάθεια συμβιβασμού, είτε να παράσχει αμέσως άδεια στους συζύγους να ασκήσουν αγωγή διαζυγίου.

Και στις δύο αυτές περιπτώσεις, μπορεί να διατάξει οποιοδήποτε ή ένα μέρος από τα προσωρινά μέτρα που προβλέπονται στα άρθρα 254 έως 257 του αστικού κώδικα.

Όταν παρέχει άδεια προς άσκηση αγωγής, ο δικαστής υπενθυμίζει με τη διάταξή του τις προθεσμίες που προβλέπονται στο άρθρο 1113 του παρόντος κώδικα.»

8. Το άρθρο 1113 του ΚΠολΔ έχει ως εξής:

«Εντός τριών μηνών από της εκδόσεως της διατάξεως, μόνον ο σύζυγος που υπέβαλε το αρχικό αίτημα μπορεί να ζητήσει το διαζύγιο.

Σε περίπτωση συμφιλιώσεως των συζύγων ή αν η δικαστική διαδικασία διαζυγίου δεν κινήθηκε εντός τριάντα μηνών από της εκδόσεως της διατάξεως, όλα τα ανωτέρω μέτρα λογίζονται ως μηδέποτε ληφθέντα, περιλαμβανομένης της αδείας ασκήσεως αγωγής.»

9. Το άρθρο 1129 του ΚΠολΔ ορίζει τα εξής:

«Η διαδικασία δικαστικού χωρισμού διέπεται από τους κανόνες που προβλέπονται για τη διαδικασία διαζυγίου.»

II – **Το ιστορικό της διαφοράς της κύριας δίκης**

10. Η Α[3] και ο Β[4], αμφότεροι Γάλλοι υπήκοοι, συνήψαν γάμο στη Γαλλία στις 27 Φεβρουαρίου 1997, στο πλαίσιο συμβάσεως γάμου κατά το γαλλικό δίκαιο υπό το καθεστώς του χωρισμού των περιουσιακών στοιχείων. Το ζεύγος με τα δύο δίδυμα τέκνα τους, γεννηθέντα στις 27 Ιουλίου 1999, εγκαταστάθηκε στο Ηνωμένο Βασίλειο το 2000, όπου γεννήθηκε το τρίτο τέκνο τους, στις 16 Ιουλίου 2001.

11. Τον Ιούνιο 2010 ο εναγόμενος της κύριας δίκης εγκατέλειψε την οικογενειακή οικία, έκτοτε δε οι σύζυγοι βρίσκονται σε διάσταση.

Α – *Οι κινηθείσες στη Γαλλία διαδικασίες*

12. Στις 30 Μαρτίου 2011 ο εναγόμενος της κύριας δίκης άσκησε αγωγή δικαστικού χωρισμού ενώπιον του tribunal de grande instance de Nanterre (αρμόδιου πρωτοδικείου της πόλεως Nanterre).

13. Η αποσκοπούσα στη συμφιλίωση συνεδρίαση, που διεξήχθη στις 5 Σεπτεμβρίου 2011 και στις 8 Νοεμβρίου 2011, απέβη ατελέσφορος.

3 — Στο εξής: ενάγουσα της κύριας δίκης.

4 — Στο εξής: εναγόμενος της κύριας δίκης.

14. Ως εκ τούτου, στις 15 Δεκεμβρίου 2011 το tribunal de grande instance de Nanterre εξέδωσε διάταξη διαπιστώνουσα την έλλειψη συμφιλιώσεως (αριθ. RG 11/04305) και τη διακοπή της συμβιώσεως των συζύγων, αποφάνθηκε δε επί της λήψεως των αναγκαίων μέτρων προς ρύθμιση της οικογενειακής καταστάσεως, εν αναμονή οριστικής αποφάσεως. Το tribunal de grande instance de Nanterre έκρινε, καταρχάς, εαυτό αρμόδιο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 5, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις [5], να αποφανθεί επί των προσωρινών μέτρων της διαδικασίας δικαστικού χωρισμού και επί της υποχρεώσεως καταβολής διατροφής στο πλαίσιο του καθήκοντος αρωγής, κήρυξε δε εφαρμοστέα τη γαλλική νομοθεσία. Αντιθέτως, έκρινε εαυτό αναρμόδιο να αποφανθεί επί των μέτρων που αφορούν τα τέκνα, ως υπαγόμενα στη δικαιοδοσία των δικαστηρίων του Ηνωμένου Βασιλείου. Εξάλλου, παρέσχε την άδεια στους συζύγους να υποβάλουν αίτημα δικαστικού χωρισμού. Παρέσχε επίσης στην ενάγουσα της κύριας δίκης το δικαίωμα να κατοικεί στην οικογενειακή οικία, χωρίς οικονομικό αντάλλαγμα στο πλαίσιο του δικαιώματος αρωγής, καθώς και διατροφής μηνιαίου ύψους 5 000 ευρώ, ενώ ο εναγόμενος της κύριας δίκης όφειλε προσωρινά να εξυπηρετεί το στεγαστικό δάνειο και κάθε άλλο σχετικό δάνειο. Τέλος, διόρισε συμβολαιογράφο προκειμένου να συντάξει κατ' εκτίμηση απογραφή της περιουσίας του ζεύγους.

15. Στις 22 Νοεμβρίου 2012 το Cour d'appel de Versailles (Γαλλία) (αρμόδιο δευτεροβάθμιο δικαστήριο), επιληφθέν κατόπιν εφέσεως του εναγομένου της κύριας δίκης, εξέδωσε απόφαση (αριθ. RG 12/01345) επιβεβαιώνουσα στο σύνολό της τη διάταξη περί διαπιστώσεως ελλείψεως συμφιλιώσεως του tribunal de grande instance de Nanterre.

16. Στις 17 Δεκεμβρίου 2012 ο εναγόμενος της κύριας δίκης άσκησε αγωγή διαζυγίου, η οποία ωστόσο απορρίφθηκε διότι εξακολουθούσε να εκκρεμεί η διαδικασία δικαστικού χωρισμού, την οποία είχε κινήσει στις 30 Μαρτίου 2011 και από την οποία δεν είχε παραιτηθεί.

17. Στις 17 Ιουνίου 2014 και ώρα 8.20, ήτοι την πρώτη ώρα της πρώτης ημέρας μετά το πέρας της προθεσμίας 30 μηνών εντός της οποίας έπρεπε να υποβληθεί το αίτημα δικαστικού χωρισμού επ' απειλή καταργήσεως της δίκης στη σχετική διαδικασία, ο εναγόμενος της κύριας δίκης άσκησε αγωγή διαζυγίου.

Β – *Οι διαδικασίες που κινήθηκαν στο Ηνωμένο Βασίλειο*

18. Παράλληλα με τη διαδικασία δικαστικού χωρισμού που κίνησε ο εναγόμενος της κύριας δίκης στη Γαλλία, η ενάγουσα της κύριας δίκης υπέβαλε, στις 19 Μαΐου 2011, στην αρμόδια υπηρεσία στηρίξεως ανηλίκων (Child Support Agency) αίτημα καταβολής διατροφής για τα συντηρούμενα τέκνα της.

19. Στις 24 Μαΐου 2011 άσκησε επίσης αγωγή διαζυγίου, υπέβαλε δε χωριστό αίτημα διατροφής για την ίδια.

20. Στις 7 Νοεμβρίου 2012 το High Court of Justice, Family Division, απέρριψε την αγωγή διαζυγίου της ενάγουσας της κύριας δίκης, με τη συναίνεσή της, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 19 του κανονισμού 2201/2003.

5 — ΕΕ L 12, σ. 1.

21. Στις 6 Ιουνίου 2014 η ενάγουσα της κύριας δίκης προσέφυγε στο πλαίσιο διαδικασίας «ex parte» (εκούσιας διαδικασίας) ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου ζητώντας προληπτική δηλωτική απόφαση ή βεβαίωση ότι η αγωγή της διαζυγίου, όταν υποβληθεί, θα αναπτύσσει τα αποτελέσματά της μόνο ένα λεπτό μετά τα μεσάνυχτα στις 17 Ιουνίου 2014, όταν δηλαδή η διάταξη περί διαπιστώσεως της μη συμφιλιώσεως του αρμόδιου για τις γαμικές διαφορές δικαστή στο πλαίσιο της διαδικασίας δικαστικού χωρισμού που κίνησε ο εναγόμενος της κύριας δίκης στη Γαλλία θα έπρεπε να λογίζεται ως μηδέποτε εκδοθείσα. Το αίτημα αυτό, εντούτοις, κριθέν ως υπερβολικά καινοτόμο, απορρίφθηκε.

22. Στις 13 Ιουνίου 2014 η ενάγουσα της κύριας δίκης υπέβαλε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου δεύτερη αγωγή διαζυγίου.

23. Στις 9 Οκτωβρίου 2014 ο εναγόμενος της κύριας δίκης υπέβαλε αίτημα απορρίψεως ως απαράδεκτης της αγωγής διαζυγίου που είχε υποβάλει η ενάγουσα της κύριας δίκης στις 13 Ιουνίου 2014 και διαγραφής της υποθέσεως, επικαλούμενος το άρθρο 19 του κανονισμού 2201/2003.

III – **Τα προδικαστικά ερωτήματα και η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου**

24. Στο πλαίσιο αυτό υπό τις ως άνω περιστάσεις, το High Court of Justice, Family Division, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα.

«1) Για τους σκοπούς του άρθρου 19, παράγραφοι 1 και 3 [του κανονισμού 2201/2003], πώς πρέπει να ερμηνεύεται ο όρος «διαπιστωθεί», όταν:

α) ο ενάγων, ο οποίος κίνησε τη διαδικασία ενώπιον του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο (στο εξής: πρώτη διαδικασία), δεν προβαίνει εν συνεχεία σε καμία διαδικαστική πράξη όσον αφορά την πρόοδο της πρώτης διαδικασίας πέραν της πρώτης συζητήσεως, ειδικότερα δεν επιδίδει κλήση (Assignation) πριν την παρέλευση της προθεσμίας κατά την οποία η αγωγή (Requête) λογίζεται ως μηδέποτε ασκηθείσα, με αποτέλεσμα την κατάργηση της δίκης στην πρώτη διαδικασία δίχως την έκδοση αποφάσεως λόγω άπρακτης παρελεύσεως της προθεσμίας σύμφωνα με το εθνικό (γαλλικό) δίκαιο που διέπει την πρώτη διαδικασία, εν προκειμένω λόγω παρελεύσεως 30 μηνών από την πρώτη επί διαδικαστικών ζητημάτων συζήτηση·

β) η δίκη στην πρώτη διαδικασία καταργείται με τον ως άνω τρόπο σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα (εντός 3 ημερών) μετά την κίνηση διαδικασίας ενώπιον του δευτέρου επιληφθέντος δικαστηρίου (στο εξής: δεύτερη διαδικασία) στο Ηνωμένο Βασίλειο, με αποτέλεσμα να μην έχει εκδοθεί απόφαση στη Γαλλία και να μην συντρέχει κίνδυνος εκδόσεως ασυμβίβαστων αποφάσεων κατόπιν της πρώτης και της δεύτερης διαδικασίας, και

γ) λόγω της ωριαίας ζώνης του Ηνωμένου Βασιλείου ο ενάγων στην πρώτη διαδικασία θα έχει πάντοτε, μετά τη λήξη της πρώτης αυτής διαδικασίας, τη δυνατότητα να ασκήσει στη Γαλλία αγωγή διαζυγίου προτού ασκηθεί αντίστοιχη αγωγή στο Ηνωμένο Βασίλειο;

2) Ειδικότερα, έχει ο όρος “διαπιστωθεί” την έννοια ότι ο ενάγων στην πρώτη διαδικασία οφείλει να επιδιώξει με τη δέουσα επιμέλεια και ταχύτητα την πρόοδο της πρώτης διαδικασίας ώστε να επιλυθεί η διαφορά (είτε με δικαστική απόφαση είτε κατόπιν συμβιβασμού) ή μήπως ο ενάγων της πρώτης διαδικασίας, αφού εξασφαλίσει την ύπαρξη διεθνούς δικαιοδοσίας κατ’ εφαρμογή των άρθρων 3 και 19, παράγραφος 1, δεν υπέχει καμία απολύτως υποχρέωση να διενεργήσει οποιαδήποτε ουσιαστική πράξη για την περάτωση της πρώτης διαδικασίας όπως προαναφέρθηκε και, ως εκ τούτου, έχει κάθε ευχέρεια να επιτύχει με τον τρόπο αυτό την αναστολή της δεύτερης διαδικασίας και να φέρει σε αδιέξοδο την επίλυση της διαφοράς στο σύνολό της;»

25. Στην απόφασή του το αιτούν δικαστήριο εκθέτει ότι δεν είναι δυνατό βούληση των συντακτών του κανονισμού 2201/2003 να είναι η δημιουργία καταστάσεων όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, στις οποίες συνυπάρχουν διάφορες παράλληλες διαδικασίες εντός δύο κρατών μελών, καθόσον σκοπός τους ήταν να προσδιορίζεται ταχέως η διεθνής δικαιοδοσία, οι υποθέσεις να εκδικάζονται επίσης ταχέως και να αποφεύγεται το ενδεχόμενο εκδόσεως ασυμβίβαστων μεταξύ τους αποφάσεων.

26. Το εν λόγω δικαστήριο υπογραμμίζει ότι ο εναγόμενος της κύριας δίκης είναι υπεύθυνος, λόγω των δόλιων ενεργειών του, για τη σύγχυση που επικρατεί στην υπόθεση της κύριας δίκης από τετραετίας. Πολλά στοιχεία καταδεικνύουν την πρόθεσή του να παρεμποδιστεί η ενάγουσα της κύριας δίκης να υποβάλει αγωγή διαζυγίου ενώπιον των δικαστηρίων του Ηνωμένου Βασιλείου. Αναφέρεται, συναφώς, στο γεγονός ότι αυτός άσκησε αγωγή διαζυγίου στη Γαλλία ενώ εξακολουθούσε να είναι εκκρεμής η διαδικασία δικαστικού χωρισμού, καθώς και στο γεγονός ότι άσκησε αγωγή διαζυγίου στη Γαλλία την πρώτη ώρα που ήταν δυνατό κάτι τέτοιο, σε χρόνο κατά τον οποίο, λαμβανομένης υπόψη της διαφοράς ώρας, δεν ήταν δυνατό στην ενάγουσα της κύριας δίκης να ασκήσει τέτοια αγωγή στο Ηνωμένο Βασίλειο.

27. Το αιτούν δικαστήριο παρατηρεί επίσης ότι, από την ημερομηνία της αποφάσεως του cour d'appel της 22ας Νοεμβρίου 2012 που επιβεβαιώνει τη διάταξη περί ελλείψεως συμφιλιώσεως, ο εναγόμενος της κύριας δίκης δεν έλαβε καμία πρωτοβουλία για τη συνέχιση της διαδικασίας δικαστικού χωρισμού στη Γαλλία, περιοριζόμενος στο να αναμένει τη λήξη της για να ασκήσει αγωγή διαζυγίου. Υπό τις συνθήκες αυτές, αμφιβάλλει αν η δικαιοδοσία του γαλλικού δικαστηρίου μπορεί να λογίζεται ότι έχει «διαπιστωθεί» υπό την έννοια του άρθρου 19 του κανονισμού 2201/2003. Παραθέτει, συναφώς, τα επιχειρήματα της ενάγουσας της κύριας δίκης, κατά τα οποία δεν αρκεί η απλή άσκηση αγωγής ενώπιον δικαστηρίου. Ο ασκών την αγωγή θα έπρεπε να βαρύνεται με την υποχρέωση συνεχίσεως της διαδικασίας με τη δέουσα επιμέλεια και ταχύτητα, διότι διαφορετικά οι εμπλεκόμενοι σε διαδικασίες διαζυγίου θα είχαν τη δυνατότητα προσφυγής σε παρελκυστική τακτική, καλούμενη «ιταλική νάρκωση» («italian torpedo»), σε βάρος της ταχείας επιλύσεως των διαφορών.

28. Το αιτούν δικαστήριο εκθέτει, ωστόσο, ότι μια τέτοια ερμηνεία συνεπάγεται όχι μόνον απόκλιση από το γράμμα του άρθρου 19 του κανονισμού 2201/2003, αλλά και από τη νομολογία περί του κανονισμού (ΕΕ) 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις[6], ειδικότερα από την απόφαση Gantner Electronic[7], όπου το Δικαστήριο έκρινε ότι «υφίσταται κατάσταση εκκρεμοδικίας από τη στιγμή που δύο δικαστήρια διαφορετικών συμβαλλομένων κρατών επιλαμβάνονται οριστικώς αγωγών, δηλαδή πριν προβάλουν τα επιχειρήματά τους οι εναγόμενοι».

29. Το αιτούν δικαστήριο εκθέτει, τέλος, ότι, κατά τις πληροφορίες σχετικά με το γαλλικό δίκαιο που περιλαμβάνονται στη δικογραφία, μόνον ο διάδικος που έχει ασκήσει αγωγή διαζυγίου μπορεί να υποβάλει αίτημα δικαστικού χωρισμού, εντός προθεσμίας τριών μηνών, επιδίδοντας σχετική κλήση.

30. Ωστόσο, καίτοι ο εναγόμενος της κύριας δίκης δήλωσε ότι δεν είχε επιδώσει κλήση στην ενάγουσα της κύριας δίκης με αίτημα το δικαστικό χωρισμό διότι ήθελε να λάβει διαζύγιο χωρίς διαδικαστικές καθυστερήσεις, αντιθέτως, δεν παρέσχε καμία εξήγηση για τους λόγους για τους οποίους δεν παραιτήθηκε από το αίτημα δικαστικού χωρισμού, πράγμα το οποίο αποδεικνύει την πρόθεσή του να εμποδίσει όσο το δυνατό περισσότερο την ενάγουσα της κύριας δίκης να ζητήσει διαζύγιο στο Ηνωμένο Βασίλειο ώστε να μπορεί το σύνολο των επίδικων ζητημάτων να κριθεί από ένα μόνο δικαστήριο το συντομότερο δυνατό.

6 — ΕΕ L 351, σ. 1.

7 — C-111/01 (EU:C:2003:257, σκέψη 27).

31. Το αιτούν δικαστήριο ζήτησε επίσης από το Δικαστήριο να εκδικάσει την υπό κρίση υπόθεση με την ταχεία διαδικασία, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 105, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.

32. Με διάταξη της 13ης Ιανουαρίου 2015 ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου απέρριψε το αίτημα αυτό. Αποφάσισε, πάντως, την κατά προτεραιότητα εκδίκαση της υποθέσεως αυτής, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 53, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας. Εξάλλου, σύμφωνα με το άρθρο 95, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του, το Δικαστήριο αποφάσισε να συνεχιστεί η τήρηση της ανωνυμίας των διαδίκων την οποία είχε αποφασίσει το αιτούν δικαστήριο.

33. Στις 8 Μαΐου 2015 ο εναγόμενος της κύριας δίκης πληροφόρησε το Δικαστήριο ότι αναγνωρίζει και δέχεται τη δικαιοδοσία του αιτούντος δικαστηρίου, χωρίς εντούτοις να ενημερώσει, προφανώς, ούτε το αιτούν ούτε το γαλλικό δικαστήριο. Το Δικαστήριο γνωστοποίησε την εν λόγω πληροφορία στο αιτούν δικαστήριο, καθώς και στην ενάγουσα της κύριας δίκης με έγγραφο της 21ης Μαΐου 2015.

34. Η ενάγουσα της κύριας δίκης, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις. Η ενάγουσα της κύριας δίκης και η Επιτροπή αγόρευσαν κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση που πραγματοποιήθηκε την 1η Ιουνίου 2015.

IV – **Οι παρατηρήσεις που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο**

A – *Οι παρατηρήσεις της ενάγουσας της κύριας δίκης*

35. Η ενάγουσα της κύριας δίκης δηλώνει ότι συμμερίζεται και υποστηρίζει τα συμπεράσματα του αιτούντος δικαστηρίου. Όπως και το δικαστήριο αυτό, εκφράζει καταρχάς τη δυσαρέσκειά της για το αδιέξοδο στο οποίο βρίσκεται το αρμόδιο στον τομέα του διαζυγίου και των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων δικαστήριο, το οποίο δεν έχει τη δυνατότητα να αναπέμψει μια υπόθεση σε άλλο καταλληλότερο δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν της ενστάσεως forum non conveniens, σε αντίθεση με αυτό που θα ίσχυε για τις υποθέσεις που αφορούν τη γονική μέριμνα [8] ή αυτό που προβλέπει, έκτοτε, για τις αστικές και εμπορικές υποθέσεις, ο κανονισμός 1215/2012 [9].

36. Καταγγέλλει επίσης τις δυνατότητες καταχρήσεων, όπως η κατάχρηση στην υπόθεση της κύριας δίκης, εξαιτίας της εφαρμογής του κανόνα της εκκρεμοδικίας του άρθρου 19 του κανονισμού 2201/2003, σε περίπτωση που ο διάδικος ο οποίος κίνησε τη διαδικασία δεν έχει καμία υποχρέωση να λαμβάνει μέτρα για την πρόοδο της διαδικασίας αυτής. Τέλος, χαρακτηρίζει λυπηρό το επιβαρυντικό και συνεπαγόμενο δυσμενείς διακρίσεις αποτέλεσμα των ωριαίων ζωνών εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθόσον οι διάδικοι των ανατολικότερων περιοχών θα έχουν πάντοτε ένα χρονικό πλεονέκτημα, σε απόλυτες τιμές, έναντι των διαδίκων των δυτικότερων περιοχών προκειμένου να κινήσουν πρώτοι μια δικαστική διαδικασία.

37. Η ενάγουσα της κύριας δίκης διατείνεται εξάλλου, κατ' ουσίαν, ότι το άρθρο 19 του κανονισμού 2201/2003 δεν μπορεί να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι η δικαιοδοσία δικαστηρίου έχει διαπιστωθεί όταν αυτό έχει επιληφθεί ένδικης διαδικασίας η οποία δεν παράγει πλέον έννομα αποτελέσματα εξαιτίας της αδρανείας του διαδίκου που την κίνησε, διότι άλλως δεν θα τηρούνταν οι απαιτήσεις του άρθρου 6 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950. Καίτοι ο ως άνω

8 — Βλ. άρθρο 15 του κανονισμού 2201/2003.

9 — Βλ. αιτιολογικές σκέψεις 33 και 34 και άρθρα 32 έως 34.

κανονισμός επιτρέπει ασφαλώς σε διάδικο να επιλέξει το αρμόδιο δικαστήριο στον τομέα του διαζυγίου, δεν μπορεί να επιτρέπει σε διάδικο να επιλέξει να ασκήσει την αγωγή του σε δικαστήριο του οποίου η νομοθεσία είναι δυσμενής για τον αντίδικό του και να καθυστερήσει στη συνέχεια ή να αποφύγει εντελώς την ολοκλήρωση της διαδικασίας την οποία ο ίδιος κίνησε.

38. Υπογραμμίζει, συναφώς, ότι, είτε είναι υποχρεωμένη να μετάσχει σε δικαστική διαδικασία στην αλλοδαπή, σε χώρα στην οποία δεν κατοικεί κανένας από τους διαδίκους και υπό δυσμενέστερους όρους όσον αφορά το πιθανό αποτέλεσμα, είτε να στερηθεί από κάθε μέσο ένδικης προστασίας, εφόσον ο αντίδικος καθυστερεί τη διαδικασία που κινήθηκε στη Γαλλία και παρεμποδίζει κάθε άλλη σχετική διαδικασία.

39. Η ενάγουσα της κύριας δίκης εκθέτει, στη συνέχεια ότι ο σκοπός και η όλη οικονομία του κανονισμού 2201/2003 επιτάσσουν η αναγνώριση κατά προτεραιότητα διεθνούς δικαιοδοσίας στο πρώτο επιληφθέν δικαστήριο να εξαρτάται από την υποχρέωση του διαδίκου που κίνησε τη διαδικασία να την προχωρήσει με τη δέουσα επιμέλεια και ταχύτητα με σκοπό την επίλυση της διαφοράς. Επικαλείται, συναφώς, κατ' αναλογία, το άρθρο 16, παράγραφος 1, του κανονισμού 2201/2003, το άρθρο 9 του κανονισμού (ΕΚ) 4/2009 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2008, για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και τη συνεργασία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής [10], και το άρθρο 14 του κανονισμού (ΕΕ) 650/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Ιουλίου 2012, σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων, την αποδοχή και εκτέλεση δημόσιων εγγράφων στον τομέα της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου [11].

40. Τέλος, η ενάγουσα της κύριας δίκης υποστηρίζει ότι είναι εύλογο και σύμφωνο προς την αρχή του φυσικού δικαστή, καθώς και προς τη γαλλική νομολογία και τη νομολογία του Δικαστηρίου, να γίνεται δεκτό ότι μια δικαιοδοσία έχει διαπιστωθεί, υπό την έννοια του άρθρου 19 του κανονισμού 2201/2003, μόνον αν ο ενάγων ενεργεί καλοπίστως με σκοπό την πρόοδο της διαδικασίας και την επίλυση της διαφοράς. Έτσι, το γαλλικό Cour de cassation (ανώτατο ακυρωτικό) έκρινε, με απόφαση της 26ης Ιουνίου 2013 [12], ότι το δικόγραφο της αγωγής αποτελεί το εισαγωγικό έγγραφο της δίκης μόνον αν επιδοθεί στη συνέχεια. Στην υπόθεση της κύριας δίκης, το γεγονός ότι ο εναγόμενος της κύριας δίκης δεν προχώρησε σε επίδοση στην ενάγουσα της κύριας δίκης συνεπάγεται ότι η κίνηση της διαδικασίας στη Γαλλία έχει παύσει να παράγει τα αποτελέσματά της, όσον αφορά τον προσδιορισμό της δικαιοδοσίας βάσει του άρθρου 19 του κανονισμού 2201/2003. Εξάλλου, το Δικαστήριο έχει επιβεβαιώσει ότι, υπό ορισμένες περιστάσεις, όταν το δεύτερο επιληφθέν δικαστήριο στο οποίο υποβάλλεται αγωγή στον τομέα της γονικής μέριμνας δεν διαθέτει κανένα στοιχείο για να εκτιμήσει την εκκρεμοδικία, παρά τις προσπάθειές του να ενημερωθεί σχετικά από τον διάδικο που την προέβαλε, μπορεί να συνεχίσει την εξέταση της αγωγής μετά την πάροδο εύλογου χρονικού διαστήματος αναμονής των απαντήσεων [13].

41. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση η ενάγουσα της κύριας δίκης εξέθεσε, απαντώντας στις γραπτές παρατηρήσεις της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου, ότι τα προδικαστικά ερωτήματα πρέπει να κριθούν παραδεκτά. Υπογραμμίζει ότι είναι ακριβές ότι, στο Ηνωμένο Βασίλειο, η εκκρεμοδικία πρέπει να εκτιμάται την ημερομηνία κατά την οποία το δικαστήριο επιλαμβάνεται της υποθέσεως και όχι την ημερομηνία κατά την οποία αποφαίνεται. Εξ αυτού συνάγει ότι είναι για έναν επιπρόσθετο λόγο σημαντικό να απαντήσει το Δικαστήριο στα ερωτήματα και να αποφανθεί ότι η

10 — ΕΕ L 7, σ. 1.

11 — ΕΕ L 201, σ. 107.

12 — Cour de cassation, 1ο αστικό τμήμα, απόφαση της 26ης Ιουνίου 2013, αίτηση αναιρέσεως 12-24001 (ECLI:FR:CCASS:2013:C100695).

13 — Βλ. απόφαση Purrucker (C-296/10, EU:C:2010:665, σκέψη 86).

ημερομηνία που πρέπει να ληφθεί υπόψη είναι η ημερομηνία κατά την οποία το αιτούν δικαστήριο επελήφθη της υπό κρίση υποθέσεως, εν προκειμένω η 13η Ιουνίου 2014, και ότι το γαλλικό δικαστήριο, επιληφθέν αγωγής διαζυγίου που άσκησε ο εναγόμενος της κύριας δίκης στις 17 Ιουνίου 2014, λογίζεται, κατά συνέπεια, ως δεύτερο επιληφθέν δικαστήριο.

42. Υποστήριξε επίσης ότι η υποχρέωση του δεύτερου επιληφθέντος δικαστηρίου «να διαπιστώσει την έλλειψη δικαιοδοσίας του», υπό την έννοια του άρθρου 19, παράγραφος 3, του κανονισμού 2201/2003, δεν σημαίνει ότι κρίνει εαυτό αναρμόδιο, καθόσον η ως άνω διαπίστωση έχει απλώς ανασταλτικό αποτέλεσμα και καθιστά δυνατή τη συνέχιση μιας δεύτερης διαδικασίας όταν η πρώτη κινηθείσα διαδικασία παύει να αναπτύσσει έννομα αποτελέσματα, όπως στην υπόθεση της κύριας δίκης.

Β – *Οι παρατηρήσεις της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου*

43. Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου φρονεί ότι παρέλκει απόφαση του Δικαστηρίου επί των προδικαστικών ερωτημάτων του αιτούντος δικαστηρίου.

44. Υποστηρίζει, συναφώς, ότι, κατά το άρθρο 1113 του ΚΠολΔ, η διαδικασία δικαστικού χωρισμού που κίνησε ο εναγόμενος της κύριας δίκης ενώπιον του γαλλικού δικαστηρίου έπαυσε να παράγει έννομα αποτελέσματα από την πρώτη ώρα της 17ης Ιουνίου 2014, οπότε το αιτούν δικαστήριο, ενώπιον του οποίου προσέφυγε η ενάγουσα της κύριας δίκης στις 13 Ιουνίου 2014 ασκώντας αγωγή διαζυγίου, πρέπει να λογίζεται ως το «πρώτο επιληφθέν δικαστήριο» και όχι το «δεύτερο επιληφθέν δικαστήριο», καθόσον η άσκηση από τον εναγόμενο της κύριας δίκης αγωγής διαζυγίου στη Γαλλία στις 17 Ιουνίου 2014 στις 8.20 το πρωί ουδόλως μεταβάλλει την πραγματική αυτή κατάσταση.

45. Η άποψη αυτή είναι σύμφωνη προς τον επιδιωκόμενο από τους κανόνες εκκρεμοδικίας του άρθρου 19 του κανονισμού 2201/2003 σκοπό [14], ο οποίος είναι να αποφεύγεται το ενδεχόμενο ασυμβίβαστων μεταξύ τους αποφάσεων σε παράλληλες διαδικασίες ενώπιον διαφορετικών δικαστηρίων, καθώς και ασυμβίβαστων προς τη νομολογία του Δικαστηρίου.

46. Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου εξετάζει, εντούτοις, τα δύο προδικαστικά ερωτήματα.

47. Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου υποστηρίζει καταρχάς ότι το ζήτημα το οποίο θέτει το πρώτο ερώτημα, που αφορά το αν η διεθνής δικαιοδοσία του γαλλικού δικαστηρίου έχει διαπιστωθεί υπό την έννοια του άρθρου 19 του κανονισμού 2201/2003, ανακύπτει μόνον αν πρέπει να γίνει δεκτό ότι το αιτούν δικαστήριο είναι το «δεύτερο επιληφθέν δικαστήριο». Υπενθυμίζει ότι το Δικαστήριο έκρινε ότι η διάταξη αυτή [15], όπως και οι αντίστοιχες διατάξεις της Συμβάσεως των Βρυξελλών της 27ης Σεπτεμβρίου 1968, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις [16] και του κανονισμού 44/2001 [17], πρέπει να αποτελέσει το αντικείμενο τελολογικής ερμηνείας, λαμβανομένων υπόψη των σκοπών τους οποίους επιδιώκει ο κανονισμός 2201/2003, που είναι να αποφεύγονται οι παράλληλες διαδικασίες ενώπιον των δικαστηρίων διαφορετικών κρατών μελών και η σύγκρουση μεταξύ των αποφάσεων που ενδέχεται να προκύπτει εξ αυτού.

48. Ωστόσο, καίτοι η δικαιοδοσία του γαλλικού δικαστηρίου διαπιστώθηκε σε δεδομένη χρονική στιγμή, τούτο δεν ισχύει πλέον, διότι η διαδικασία δικαστικού χωρισμού που κινήθηκε στη Γαλλία έχει παύσει να παράγει έννομα αποτελέσματα. Κατά συνέπεια, το αιτούν δικαστήριο θα πρέπει να δεχθεί ότι δεν υφίσταται πλέον στην πραγματικότητα εκκρεμοδικία. Η εν λόγω λύση εξασφαλίζει την

14 — Βλ. απόφαση C (C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268) και γνώμη του γενικού εισαγγελέα M. Szpunar στην υπόθεση C (C-376/14 PPU, EU:C:2014:2275, σκέψεις 58 έως 60).

15 — Βλ. απόφαση Purrucker (C-296/10, EU:C:2010:665, σκέψεις 64 και 66).

16 — ΕΕ 1982, L 388, σ. 1, στο εξής: Σύμβαση των Βρυξελλών. Βλ. αποφάσεις Gasser (C-116/02, EU:C:2003:657, σκέψη 41) και Mærsk Olie & Gas (C-39/02, EU:C:2004:615).

17 — Βλ. απόφαση Cartier parfums-lunettes και Axa Corporate Solutions assurances (C-1/13, EU:C:2014:109, σκέψη 40).

επίτευξη του σκοπού του άρθρου 19 του κανονισμού 2201/2003, που είναι η αποφυγή εκδόσεως ασυμβίβαστων μεταξύ τους αποφάσεων και, επομένως, εγγυάται την ασφάλεια δικαίου, υποχρεώνοντας παράλληλα τον ενάγοντα να ενεργεί με σκοπό την πρόοδο της διαδικασίας όταν οι σχετικές με αυτή διαδικαστικές πράξεις πρέπει να διενεργούνται εμπροθέσμως και αυτή παύει να αναπτύσσει έννομα αποτελέσματα λόγω παρελεύσεως κάποιου χρονικού διαστήματος.

49. Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου προτείνει να δοθεί, κατ' ουσίαν, στο δεύτερο ερώτημα η απάντηση ότι το άρθρο 19 του κανονισμού 2201/2003 έχει την έννοια ότι ο όρος «διαπιστωθεί» απαιτεί ο διάδικος που κινεί την πρώτη διαδικασία, όπως είναι η διαδικασία δικαστικού χωρισμού που κίνησε ο εναγόμενος εν προκειμένω, να ενεργεί με σκοπό την πρόοδο της διαδικασίας με τη δέουσα επιμέλεια, καθώς και την επίλυση της διαφοράς.

50. Υποστηρίζει, συναφώς, ότι ο σκοπός των κανόνων περί εκκρεμοδικίας του κανονισμού 2201/2003, που είναι η αποφυγή παράλληλων διαδικασιών ενώπιον διαφορετικών δικαστηρίων και του κινδύνου εκδόσεως ασυμβίβαστων μεταξύ τους αποφάσεων, πρέπει να εκλαμβάνεται υπό την έννοια ότι διευκολύνει την πρόοδο της διαφοράς προς επίλυσή της και όχι ότι την παρεμποδίζει, πράγμα το οποίο σημαίνει, κατά συνέπεια, ότι οι διάδικοι μεριμνούν για την πρόοδο της διαδικασίας.

51. Επομένως, το ζήτημα αν ένας ενάγων ενεργεί με τη δέουσα επιμέλεια για την πρόοδο της διαδικασίας την οποία κίνησε ή απλώς χρονοτριβεί ώστε η εν λόγω διαδικασία να παύσει κάποτε να παράγει έννομα αποτελέσματα αποτελεί κρίσιμο στοιχείο για την εκτίμηση του αν η έχει διαπιστωθεί η δικαιοδοσία του δικαστηρίου ενώπιον του οποίου προσέφυγε, υπό την έννοια του άρθρου 19 του κανονισμού 2201/2003. Κάθε αντίθετη λύση μπορεί να οδηγήσει σε αδιέξοδο, παρεμποδίζοντας την επίλυση της διαφοράς και στερώντας τον εναγόμενο από το δικαίωμά του να δικασθεί η υπόθεσή του δίκαια, δημόσια και εντός εύλογης προθεσμίας υπό την έννοια του άρθρου 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Γ – *Οι παρατηρήσεις της Επιτροπής*

52. Η Επιτροπή αρχικώς επισημαίνει ότι τα ερωτήματα του αιτούντος δικαστηρίου στηρίζονται σε δύο περιπτώσεις, εκ των οποίων η μία ισχύει και η άλλη όχι.

53. Υπογραμμίζει, πρώτον, ότι το αιτούν δικαστήριο στηρίζεται επί της αρχής ότι μια ένδικη διαδικασία δικαστικού χωρισμού κινηθείσα στη Γαλλία παρεμποδίζει, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 19 του κανονισμού 2201/2003, την κίνηση διαδικασίας διαζυγίου εντός άλλου κράτους μέλους, πράγμα το οποίο εκτιμά ως ορθό.

54. Σημειώνει, ωστόσο, ότι από το γράμμα της διατάξεως αυτής δεν συνάγεται κατ' ανάγκη το συμπέρασμα αυτό. Αυτή ενδέχεται να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η κίνηση διαδικασίας δικαστικού χωρισμού παρεμποδίζει μόνο μιαν άλλη διαδικασία δικαστικού χωρισμού, όχι όμως μια διαδικασία διαζυγίου. Μπορεί εντούτοις να ερμηνευθεί επίσης ως παρεμποδίζουσα όλες τις παράλληλες διαδικασίες σε γαμικές διαφορές.

55. Εκτιμά, πάντως, ότι ορθή είναι η δεύτερη πρόταση, διότι το άρθρο 19 του κανονισμού 2201/2003 δεν επιτάσσει οι παράλληλες αυτές διαδικασίες να έχουν το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία, αλλά μόνο να μετέχουν σε αυτές οι ίδιοι διάδικοι. Εξάλλου, ο κανόνας της εκκρεμοδικίας έχει ως σκοπό την αποφυγή εκδόσεως ασυμβίβαστων μεταξύ τους αποφάσεων από δικαστήρια διαφορετικών κρατών μελών, πράγμα το οποίο θα απέκλειε τη μεταγενέστερη αναγνώρισή τους, σύμφωνα με το άρθρο 22, στοιχείο δ', του κανονισμού 2201/2003. Τέλος, η λύση αυτή επιβάλλεται ειδικότερα σε περίπτωση που υπάρχει στενή σχέση μεταξύ αγωγών δικαστικού χωρισμού και διαζυγίου.

56. Υπογραμμίζει, δεύτερον, ότι το αιτούν δικαστήριο λαμβάνει ως βάση την αρχή ότι το ζήτημα αν υφίσταται εκκρεμοδικία πρέπει να εκτιμηθεί κατά την ημερομηνία υποβολής ενώπιόν του της αγωγής διαζυγίου, εν προκειμένω στις 13 Ιουνίου 2014, και όχι την ημερομηνία κατά την οποία εξέτασε αν έπρεπε να αναστείλει τη διαδικασία, εν προκειμένω στις 9 Οκτωβρίου 2014, πράγμα το οποίο εκτιμά ως μη ορθό.

57. Σκοπός του κανόνα της εκκρεμοδικίας είναι η αποτροπή ασκήσεως παράλληλων αγωγών αφορωσών τις σχέσεις των συζύγων και η αποφυγή του ενδεχομένου εκδόσεως ασυμβίβαστων μεταξύ τους αποφάσεων εντός διαφορετικών κρατών μελών, απλώς και μόνο με την αυστηρή εφαρμογή της αρχής prior temporis. Ο εν λόγω κανόνας δεν εμποδίζει τους διαδίκους να προσφεύγουν ενώπιον των δικαστηρίων διαφορετικών κρατών μελών, αλλά απλώς επιβάλλει να αναστέλλει το δεύτερο επιληφθέν δικαστήριο τη διαδικασία και, ενδεχομένως, να κηρύσσει εαυτό αναρμόδιο.

58. Η Επιτροπή φρονεί ότι, σε καταστάσεις όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, όπου μια διαδικασία είναι εκκρεμής ενώπιον δικαστηρίου κράτους μέλους όταν ασκείται αγωγή ενώπιον δικαστηρίου δευτέρου κράτους μέλους, η διαδικασία όμως που κινήθηκε εντός του πρώτου κράτους μέλους παύει να παράγει τα αποτελέσματά της κατά τον χρόνο της υποβολής αιτήματος διαγραφής της υποθέσεως όσον αφορά τη διαδικασία που κινήθηκε εντός του δευτέρου κράτους μέλους, η ημερομηνία που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη προς εκτίμηση της εκκρεμοδικίας είναι αυτή κατά την οποία το επιληφθέν της υποθέσεως δικαστήριο εντός του δευτέρου κράτους μέλους αποφαίνεται επί του αν πρέπει να αναστείλει τη διαδικασία και, ενδεχομένως, να κηρύξει εαυτό αναρμόδιο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 19 του κανονισμού 2201/2003. Η ερμηνεία αυτή επιβεβαιώνεται τόσο από το γράμμα του άρθρου 19 του κανονισμού 2201/2003 όσο και από τη γενική οικονομία και τον σκοπό του κανονισμού αυτού.

59. Εν προκειμένω, τον χρόνο κατά τον οποίο το αιτούν δικαστήριο αποφάνθηκε επί του αν έπρεπε να αναστείλει τη διαδικασία επί της αγωγής διαζυγίου της ενάγουσας της κύριας δίκης, ήτοι στις 9 Οκτωβρίου 2014, δεν υφίστατο πλέον παράλληλη διαδικασία στη Γαλλία, καθόσον η διαδικασία με αίτημα τον δικαστικό χωρισμό είχε παύσει να παράγει έννομα αποτελέσματα στις 16 Ιουνίου 2014, ούτε, επομένως, υφίστατο κίνδυνος εκδόσεως ασυμβίβαστων μεταξύ τους αποφάσεων. Το γεγονός ότι ο εναγόμενος της κύριας δίκης άσκησε αγωγή διαζυγίου στη Γαλλία στις 17 Ιουνίου 2014 την πρώτη ώρα της ημέρας αυτής δεν ασκεί επιρροή διότι, την ημερομηνία αυτή, υφίστατο εκκρεμής διαδικασία στο Ηνωμένο Βασίλειο και, επομένως, υφίστατο επίσης κατάσταση εκκρεμοδικίας.

60. Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή συνάγει ότι δεν είναι αναγκαίο να δοθεί απάντηση στα ερωτήματα του αιτούντος δικαστηρίου και προτείνει μια απάντηση μόνον επικουρικώς, εξετάζοντας από κοινού το πρώτο ερώτημα, στοιχείο α', και το δεύτερο ερώτημα.

61. Εκθέτει, καταρχάς, ότι η σημασία του όρου «δικαιοδοσία που έχει διαπιστωθεί» πρέπει λογικά να αφορά τον εκ μέρους του επιληφθέντος δικαστηρίου έλεγχο της αρμοδιότητάς του κατ' εφαρμογήν του κανονισμού 2201/2003 και του αν αυτό νομίμως επελήφθη της σχετικής αγωγής δυνάμει του εθνικού του δικονομικού δικαίου.

62. Εκτιμώντας ότι η νομολογία σχετικά με το άρθρο 27, παράγραφος 2, του κανονισμού 44/2001 είναι χρήσιμη για την ερμηνεία του άρθρου 19 του κανονισμού 2201/2003, υπενθυμίζει ότι, με την απόφασή του Cartier parfums-lunettes και Axa Corporate Solutions assurances[18], το Δικαστήριο έκρινε ότι «διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο της υποθέσεως έχει διαπιστωθεί […] εφόσον το δικαστήριο αυτό δεν έχει απεκδυθεί της διεθνούς δικαιοδοσίας του αυτεπαγγέλτως και εφόσον κανείς διάδικος δεν έχει αμφισβητήσει τη δικαιοδοσία αυτή πριν ή έως το χρονικό σημείο της ενέργειας με την οποία ο εναγόμενος λαμβάνει θέση επί της υποθέσεως και η οποία λογίζεται από το εθνικό δικονομικό δίκαιο ως η πρώτη πράξη άμυνας ενώπιον του δικαστηρίου αυτού».

18 — C-1/13 (EU:C:2014:109, σκέψη 45).

63. Ωστόσο, στην υπόθεση της κύριας δίκης, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η δικαιοδοσία του γαλλικού δικαστηρίου που εξέδωσε τη διάταξη περί ελλείψεως συμβιβασμού στις 15 Δεκεμβρίου 2011 έχει διαπιστωθεί, από την αρχή της διαδικασίας, υπό την έννοια της νομολογίας αυτής. Αφενός, το δικαστήριο αυτό επέτρεψε τη διενέργεια σχετικής επιδόσεως και, αφετέρου, η ενάγουσα της κύριας δίκης μετέσχε στη διαδικασία, καθόσον είχε υποβάλει αίτηση προσωρινών μέτρων και δεν αντιτάχθηκε στη διεθνή δικαιοδοσία του γαλλικού δικαστηρίου, ούτε σε πρώτο βαθμό ούτε κατ' έφεση.

64. Εκτιμά, στη συνέχεια, ότι το άρθρο 19 του κανονισμού 2201/2003 δεν περιλαμβάνει καμία υποχρέωση του ενάγοντος διαδίκου στη διαδικασία που κινήθηκε ενώπιον του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου να φροντίζει για την πρόοδο της διαδικασίας αυτής με τη δέουσα επιμέλεια και ταχύτητα. Ο εν λόγω διάδικος είναι ελεύθερος να ενεργεί με τον τρόπο τον οποίο κρίνει πλέον πρόσφορο, τηρώντας τους κανόνες της εφαρμοστέας εθνικής νομοθεσίας, ενώ το επιληφθέν δικαστήριο έχει το βάρος να φροντίζει για την εφαρμογή τους και για την επιβολή κυρώσεων για κάθε ενδεχόμενη δόλια ή καταχρηστική ενέργεια.

65. Εν πάση περιπτώσει, θα είναι αδύνατο για ένα δικαστήριο κράτους μέλους να εκτιμήσει αν η έλλειψη προόδου μιας διαδικασίας που κινήθηκε ενώπιον δικαστηρίου άλλου κράτους μέλους συνιστά ένδειξη καταχρήσεως. Η Επιτροπή παρατηρεί συναφώς ότι η ενάγουσα της κύριας δίκης θα μπορούσε η ίδια να επιδώσει στον εναγόμενο της κύριας δίκης όχι μόνον αγωγή δικαστικού χωρισμού αλλά αγωγή διαζυγίου, όπως προκύπτει από γνωμοδότηση του γαλλικού Cour de cassation της 10ης Φεβρουαρίου 2014.

66. Η Επιτροπή φρονεί ότι το άρθρο 19 του κανονισμού 2201/2003 έχει την έννοια ότι η δικαιοδοσία του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου δεν παύει να έχει διαπιστωθεί λόγω του γεγονότος ότι ο ενάγων διάδικος στη διαδικασία που κινήθηκε ενώπιον του δικαστηρίου αυτού δεν λαμβάνει καμία πρωτοβουλία για την πρόοδό της, ώστε να επέλθει λύση της διαφοράς, με τη δέουσα επιμέλεια και ταχύτητα.

V – **Ανάλυση**

A – *Προκαταρκτικές παρατηρήσεις*

67. Καταρχάς επιβάλλεται να εκθέσω, με όλες τις επιφυλάξεις που επιβάλλει μια τέτοια ανάλυση, τις ιδιαιτερότητες του γαλλικού δικαίου όσον αφορά τις διαδικασίες δικαστικού χωρισμού και διαζυγίου, προκειμένου να γίνουν πλήρως αντιληπτές οι ιδιαιτερότητές της καταστάσεως αυτής στην υπόθεση της κύριας δίκης και ο ειδικός χαρακτήρας των προδικαστικών ερωτημάτων του αιτούντος δικαστηρίου.

1. Οι ιδιαιτερότητες των διαδικασιών δικαστικού χωρισμού και διαζυγίου στη Γαλλία

68. Όπως εκθέτει ο Bernard de la Gâtinais, πρώτος γενικός εισαγγελέας στο Cour de cassation, στις προτάσεις του όσον αφορά τη γνωμοδότηση του Cour de cassation της 10ης Φεβρουαρίου 2014[19] τις οποίες παραθέτει το αιτούν δικαστήριο, ο δικαστικός χωρισμός λογιζόταν για μεγάλο χρονικό διάστημα ως το «διαζύγιο των καθολικών», καθόσον το «κύριο αποτέλεσμά του είναι η κατά νόμο διαπίστωση της διαστάσεως των συζύγων και η ρύθμιση των ανθρώπινων και πραγματικών συνεπειών, χωρίς λύση του δεσμού του γάμου». Κατά συνέπεια, ενώ το διαζύγιο, με τα ενδεχόμενα αποτελέσματά

19 — Αίτηση αναιρέσεως 13/70007 (ECLI:FR:CCASS:2014:AV15001), στο εξής: γνωμοδότηση της 10ης Φεβρουαρίου 2014.

του, περιλαμβάνει καθαυτό τον δικαστικό χωρισμό, ο χωρισμός αυτός, καθαυτός, δεν περιλαμβάνει το ουσιώδες στοιχείο του διαζυγίου που είναι η λύση του δεσμού του γάμου. Αυτός είναι ο απλός λόγος που εξηγεί την αρχή κατά την οποία μια αγωγή διαζυγίου μπορεί να μετατραπεί σε αγωγή δικαστικού χωρισμού ενώ το αντίστροφο δεν είναι δυνατό, αρχή η οποία θεσπίζεται στο άρθρο 1076 του ΚΠολΔ.

69. Έτσι, η τελευταία αυτή διάταξη προβλέπει, όπως τόνισε το αιτούν δικαστήριο, ότι ο αιτών δικαστικό χωρισμό δεν μπορεί να μετατρέψει την τελευταία αυτή αγωγή σε αγωγή διαζυγίου [20] και ότι είναι κατά κάποιο τρόπο δέσμιος της διαδικασίας την οποία κίνησε. Ειδικότερα, όταν το δικαστήριο που επιλαμβάνεται αγωγής δικαστικού χωρισμού εκδίδει διάταξη διαπιστώνουσα την έλλειψη συμφιλιώσεως των συζύγων και παρέχουσα σε αυτούς τη δυνατότητα να ασκήσουν αγωγή δικαστικού χωρισμού, όπως στην υπόθεση της κύριας δίκης, ο ενάγων έχει δύο μόνο επιλογές. Μπορεί καταρχάς να αποφασίσει να ζητήσει δικαστικό χωρισμό και, επομένως, να συνεχίσει τη διαδικασία μέχρι τέλους, επιδίδοντας στον εναγόμενο αγωγή δικαστικού χωρισμού, ενέργεια στην οποία μόνον ο ίδιος μπορεί να προβεί εντός των τριών πρώτων μηνών από της εκδόσεως της διατάξεως περί ελλείψεως συμφιλιώσεως, σύμφωνα με το άρθρο 1113 του ΚΠολΔ. Εντούτοις, μπορεί επίσης να παραιτηθεί από την αγωγή δικαστικού χωρισμού, για οποιοδήποτε λόγο, ιδίως επειδή προτιμά το διαζύγιο, παραιτούμενος από το δικόγραφο της αγωγής δικαστικού χωρισμού, οπότε το παραδεκτό αγωγής διαζυγίου εξαρτάται από την προϋπόθεση ότι η παραίτηση αυτή γίνεται δεκτή οριστικώς [21].

70. Αντιθέτως, ο εναγόμενος σε διαδικασία δικαστικού χωρισμού, μετά την πάροδο της τρίμηνης προθεσμίας περί της οποίας γίνεται λόγος στο άρθρο 1113 του ΚΠολΔ, μπορεί όχι μόνο να καλύψει την αδράνεια του ενάγοντος, επιδίδοντας ο ίδιος σε αυτόν αγωγή δικαστικού χωρισμού, αλλά και να επιδώσει αγωγή διαζυγίου, καθόσον η ανταγωγή του θα είναι παραδεκτή λαμβανομένων υπόψη των άρθρων 1076, 1111 και 1113 του ΚΠολΔ [22].

71. Αυτό είναι το νομικό πλαίσιο [23] εντός του οποίου πρέπει να εξεταστούν τα κύρια πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως της κύριας δίκης, καθώς και τα προδικαστικά ερωτήματα του αιτούντος δικαστηρίου.

2. Οι ιδιαιτερότητες της υποθέσεως της κύριας δίκης

72. Δεν αμφισβητείται ότι, καθόσον η ενάγουσα της κύριας δίκης και ο εναγόμενος της κύριας δίκης έχουν τη γαλλική ιθαγένεια, το γαλλικό δικαστήριο ενώπιον του οποίου ο τελευταίος άσκησε αγωγή δικαστικού χωρισμού είχε διεθνή δικαιοδοσία προς εκδίκαση της διαφοράς αυτής, σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 2201/2003, όπως επίσης έχει διεθνή δικαιοδοσία προς εκδίκαση της αγωγής διαζυγίου που άσκησε ο τελευταίος στις 17 Ιουνίου 2014. Καθόσον οι δύο σύζυγοι είχαν τη συνήθη διαμονή τους στο Ηνωμένο Βασίλειο, είναι περαιτέρω αναμφισβήτητο ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους αυτού έχουν επίσης διεθνή δικαιοδοσία προς έκδοση διαζυγίου σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 2201/2003.

20 — Βλ. προτάσεις του Bernard de la Gâtinais στη γνωμοδότηση της 10ης Φεβρουαρίου 2014 και την παρατιθέμενη νομολογία του Cour de cassation.

21 — Βλ. Watine-Drouin, C., Séparation de corps, causes, procédure, effets, JurisClasseur Notarial, τεύχος 5, αριθ. 34 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

22 — Βλ. γνωμοδότηση της 10ης Φεβρουαρίου 2014 και προτάσεις Bernard de la Gâtinais.

23 — Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι, όπως τόνισε η ενάγουσα της κύριας δίκης, το Cour de Cassation επιβεβαίωσε απόφαση ενός cour d'appel (εφετείου) που είχε κρίνει ότι, σύμφωνα με τα άρθρα 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', και 16 του κανονισμού 2201/2003, «ένα δικαστήριο έχει νομίμως επιληφθεί, στον τομέα του διαζυγίου, κατά την ημερομηνία καταθέσεως το δικόγραφο της αγωγής, υπό την προϋπόθεση ότι επιδόθηκε στη συνέχεια σχετική κλήση με αίτημα διαζυγίου»· βλ. Cour de cassation, 1ο αστικό τμήμα, απόφαση της 26ης Ιουνίου 2013, αίτηση αναιρέσεως 12-24001 (ECLI:FR:CCASS:2013:C100695). Καίτοι ασφαλώς η ερμηνεία αυτή του κανονισμού 2201/2003, ακόμα και αν υποτεθεί ότι επιβεβαιώνεται από το Δικαστήριο, είναι ικανή να επιλύσει το πρόβλημα που ανακύπτει στη διαφορά της κύριας δίκης, παρά ταύτα τα υποβληθέντα στο Δικαστήριο ερωτήματα δεν αφορούν τον «νομότυπο χαρακτήρα» της προσφυγής ενώπιον του γαλλικού δικαστηρίου, αλλά, όπως θα δούμε στη συνέχεια της αναπτύξεώς μου, τους όρους «δικαιοδοσία που έχει διαπιστωθεί», υπό την έννοια του άρθρου 19, του κανονισμού 2201/2003, και «πρώτο επιληφθέν δικαστήριο», υπό την έννοια του άρθρου 16 του κανονισμού αυτού.

73. Δεν αμφισβητείται ακόμη ότι, αφού ο εναγόμενος της κύριας δίκης άσκησε πρώτος ενώπιον γαλλικού δικαστηρίου αγωγή δικαστικού χωρισμού, εν προκειμένω στις 30 Μαρτίου 2011, το δικαστήριο του Ηνωμένου Βασιλείου στο οποίο η ενάγουσα άσκησε αγωγή διαζυγίου, στις 24 Μαΐου 2011, είναι το δεύτερο επιληφθέν, οπότε όφειλε να αναστείλει τη διαδικασία, σύμφωνα με το άρθρο 19, παράγραφος 1, του κανονισμού 2201/2003, μέχρις ότου διαπιστωθεί η δικαιοδοσία του γαλλικού δικαστηρίου.

74. Τέλος, επίσης δεν αμφισβητείται ότι το πρώτο επιληφθέν γαλλικό δικαστήριο, με τη διάταξη περί μη συμφιλιώσεως της 15ης Δεκεμβρίου 2011, έκρινε εαυτό αρμόδιο να αποφανθεί επί της αγωγής δικαστικού χωρισμού που άσκησε ο εναγόμενος της κύριας δίκης και κάλεσε ταυτόχρονα τους διαδίκους να ασκήσουν αγωγή δικαστικού χωρισμού. Κατά συνέπεια, και σύμφωνα με το άρθρο 19, παράγραφος 3, του κανονισμού 2201/2003, όπως προκύπτει από τη διάταξη του αιτούντος δικαστηρίου, το High Court of Justice απέρριψε την αγωγή διαζυγίου της ενάγουσας της κύριας δίκης στις 7 Νοεμβρίου 2012, με τη συναίνεσή της.

75. Επομένως, τουλάχιστον σε αυτό το πρώτο στάδιο της αναπτύξεως, η υπόθεση της κύριας δίκης εξελίχθηκε τηρουμένων των κανόνων εκκρεμοδικίας του άρθρου 19 του κανονισμού 2201/2003.

76. Πρέπει να υπογραμμιστεί ειδικότερα, όπως παρατηρεί η Επιτροπή, καθόσον το ζήτημα αυτό δεν συζητήθηκε, ότι υπάρχει εκκρεμοδικία υπό την έννοια της διατάξεως αυτής[24] όταν ασκείται αγωγή διαζυγίου εντός κράτους μέλους και ασκείται παράλληλα αγωγή δικαστικού χωρισμού εντός άλλου κράτους μέλους, καθόσον η διάταξη αυτή απαιτεί μόνο την ύπαρξη των ιδίων διαδίκων και όχι μια αυστηρή ταυτότητα αντικειμένου και αιτίας των αγωγών[25].

77. Εντούτοις, η διαφορά της κύριας δίκης και τα ερωτήματα δεν αφορούν το πρώτο στάδιο της εξελίξεως της υποθέσεως της κύριας δίκης, αλλά ένα δεύτερο, που αρχίζει λίγο πριν από τη λήξη της προθεσμίας 30 μηνών την οποία προβλέπει το άρθρο 1113 του ΚΠολΔ, μετά την οποία η διάταξη περί μη συμφιλιώσεως που εξέδωσε το πρώτο επιληφθέν γαλλικό δικαστήριο παύει να αναπτύσσει έννομα αποτελέσματα.

78. Πράγματι, όπως προκύπτει από την απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου, η ενάγουσα της κύριας δίκης ζήτησε από το High Court of Justice, λίγο πριν από τη λήξη της προθεσμίας αυτής στις 6 Ιουνίου 2014, να δεχθεί προκαταβολικώς άσκηση αγωγής διαζυγίου εκ μέρους της[26]. Το αίτημα αυτό, το οποίο το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ως «τέχνασμα», κρίθηκε ως υπερβολικά καινοτόμο. Η ενάγουσα άσκησε τότε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου αγωγή διαζυγίου, στις 13 Ιουνίου 2014.

79. Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι η αγωγή διαζυγίου της 13ης Ιουνίου 2014, σε αντίθεση με την αγωγή της 6ης Ιουνίου 2014 της οποίας το αντικείμενο ήταν διαφορετικό, δεν απορρίφθηκε επισήμως από το αιτούν δικαστήριο, χωρίς η τελευταία να παρέχει σχετικές εξηγήσεις. Το αιτούν δικαστήριο, ειδικότερα, δεν εκθέτει αν κρίνει ότι βασίμως έχει ασκηθεί αγωγή ενώπιόν του, έναντι του δικαίου του Ηνωμένου Βασιλείου και έναντι του άρθρου 16 του κανονισμού 2201/2003.

24 — Πρέπει εντούτοις να σημειωθεί ότι το Δικαστήριο δεν είχε ακόμη την ευκαιρία να ερμηνεύσει τη διάταξη αυτή.

25 — Υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 19, παράγραφος 1, του κανονισμού 2201/2003 επαναλαμβάνει κατ' ουσίαν το άρθρο 11, παράγραφος 2, της Συμβάσεως που καταρτίστηκε βάσει του άρθρου Κ.3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές, που υπογράφηκε στις Βρυξέλλες στις 28 Μαΐου 1998 (ΕΕ C 221, της 16ης Ιουλίου 1998, σ. 2, στο εξής: Σύμβαση των Βρυξελλών της 28ης Μαΐου 1998), που παρουσιάστηκε ως μια καινοτόμος διάταξη προς αντιμετώπιση των περιπτώσεων «μη γνήσιας εκκρεμοδικίας», προκειμένου να λάβει υπόψη ειδικά «τις διαφορές μεταξύ των νομοθεσιών των κρατών όσον αφορά τις αιτήσεις δικαστικού χωρισμού, διαζυγίου και ακύρωσης του γάμου». Βλ. την Εισηγητική έκθεση της Συμβάσεως που καταρτίστηκε βάσει του άρθρου Κ.3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές, που συνέταξε η Alegría Borrás και που εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 28 Μαΐου 1998, σημείο 54 (ΕΕ 221, σ. 27). Βλ. επίσης την πρόταση της Επιτροπής [COM(1999) 220 τελικό], η οποία οδήγησε στην έκδοση του κανονισμού 1347/2000/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας έναντι των κοινών τέκνων των συζύγων (ΕΕ L 160, σ. 19), στον οποίο παραπέμπει η πρόταση της Επιτροπής [COM(2002) 222 τελικό] που οδήγησε στην έκδοση του κανονισμού 2201/2003.

26 — Βλ., συναφώς, σημείο 21 των παρουσών προτάσεων.

80. Όπως και αν έχει η κατάσταση, η αγωγή διαζυγίου που ασκήθηκε από την ενάγουσα της κύριας δίκης στις 13 Ιουνίου 2014 είναι αυτή η οποία αποτελεί την αιτία για τη διαδικασία που οδήγησε το High Court of Justice να υποβάλει στο Δικαστήριο προδικαστικά ερωτήματα στην υπόθεση της κύριας δίκης, ενώ ο εναγόμενος της κύριας το καλεί να την απορρίψει κατ' εφαρμογήν, ακριβώς, του άρθρου 19 του κανονισμού 2201/2003, προβάλλοντας ότι η διαδικασία δικαστικού χωρισμού εξακολουθούσε να εκκρεμεί στις 13 Ιουνίου 2014 και καταγγέλλοντας την ύπαρξη καταστρατηγήσεως διαδικασίας.

81. Εξάλλου, αυτό το ειδικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η εν λόγω αγωγή εξηγεί το –τουλάχιστον αξιοπερίεργο– περιεχόμενο των προδικαστικών ερωτημάτων που υποβάλλει στο Δικαστήριο, το οποίο θα εξετάσω τώρα.

3. Το αξιοπερίεργο των προδικαστικών ερωτημάτων

82. Τα δύο προδικαστικά ερωτήματα του αιτούντος δικαστηρίου συνδέονται στενά μεταξύ τους, καθόσον, με βάση το γράμμα τους αφορούν ρητώς την έννοια «δικαιοδοσία που έχει διαπιστωθεί» όπως αυτή χρησιμοποιείται στο άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 3, του κανονισμού 2201/2003.

83. Πράγματι, με το πρώτο του ερώτημα το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί, κατ' ουσίαν, αν οι διατάξεις του άρθρου 19, παράγραφοι 1 και 3, του κανονισμού 2201/2003 έχουν την έννοια ότι η δικαιοδοσία του δικαστηρίου κράτους μέλους, ενώπιον του οποίου ασκείται μια πρώτη αγωγή δικαστικού χωρισμού, πρέπει να λογίζεται πάντοτε ότι έχει «διαπιστωθεί» υπό τις περιστάσεις τις οποίες περιγράφει, ήτοι:

— όταν ο ενάγων διάδικος στη διαδικασία αυτή δικαστικού χωρισμού, στον οποίο έχει παρασχεθεί η δυνατότητα επιδόσεως αγωγής δικαστικού χωρισμού εντός της νόμιμης προθεσμίας 30 μηνών, παραλείπει να προβεί στη σχετική επίδοση εντός της προθεσμίας αυτής και αναμένει, με τον τρόπο αυτόν, την άρση των εννόμων συνεπειών της εν λόγω διαδικασίας για να ασκήσει νέα αγωγή διαζυγίου ενώπιον του ίδιου δικαστηρίου·

— όταν η άρση των εννόμων συνεπειών της διαδικασίας δικαστικού χωρισμού επέρχεται ελάχιστο χρόνο μετά την άσκηση αγωγής διαζυγίου εντός άλλου κράτους μέλους, και

— όταν ο ενάγων διάδικος στη διαδικασία δικαστικού χωρισμού μπορεί πάντοτε, λόγω της υπάρξεως ωριαίων ζωνών, να ασκήσει αγωγή διαζυγίου πριν από τον εναγόμενο διάδικο.

84. Με το δεύτερο ερώτημά του το ως άνω δικαστήριο διερωτάται αν το άρθρο 19 του κανονισμού 2201/2003, ειδικότερα ο όρος «διαπιστωθεί», έχει την έννοια ότι επιβάλλει στον διάδικο που άσκησε αγωγή δικαστικού χωρισμού ενώπιον δικαστηρίου κράτους μέλους την υποχρέωση να ενεργεί με τη δέουσα επιμέλεια και ταχύτητα με σκοπό την επίλυση της διαφοράς στην εν λόγω διαδικασία.

85. Από πολλές απόψεις, το δεύτερο ερώτημα αποτελεί απλώς αναδιατύπωση του πρώτου, καθόσον το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί τελικά και ουσιαστικά αν η διεθνής δικαιοδοσία δικαστηρίου κράτους μέλους, ενώπιον του οποίου υποβάλλεται μια πρώτη αγωγή δικαστικού χωρισμού, μπορεί να λογίζεται πάντοτε ότι έχει διαπιστωθεί, υπό την έννοια του άρθρου 19, παράγραφος 1 και 3, του κανονισμού 2201/2003, όταν ο ενάγων διάδικος δεν επιδεικνύει τη δέουσα επιμέλεια για την ολοκλήρωσή της.

86. Όπως και αν έχει η κατάσταση, το ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου αφορά συνεπώς αποκλειστικά το αν ο κανονισμός 2201/2003 έχει την έννοια ότι η δικαιοδοσία του γαλλικού δικαστηρίου, που έχει δεόντως διαπιστωθεί υπό την έννοια του άρθρου 19 του εν λόγω κανονισμού όσον αφορά την αγωγή δικαστικού χωρισμού που άσκησε ο εναγόμενος της κύριας δίκης στις

30 Μαρτίου 2011, πρέπει να λογίζεται «πάντοτε» ότι έχει διαπιστωθεί υπό τις περιστάσεις της υποθέσεως της κύριας δίκης και αν πρέπει, επομένως, να αναστείλει τη διαδικασία και ενδεχομένως να κηρύξει εαυτό αναρμόδιο, υπέρ του γαλλικού δικαστηρίου, στο πλαίσιο αγωγής διαζυγίου ασκηθείσας ενώπιόν του από την ενάγουσα της κύριας δίκης στις 13 Ιουνίου 2014.

87. Εντούτοις, για να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό, πρέπει καταρχάς να προσδιοριστεί ποιο πρέπει να λογίζεται ως το «πρώτο επιληφθέν δικαστήριο», υπό την έννοια του άρθρου 19 του κανονισμού 2201/2003: το αιτούν δικαστήριο ενώπιον του οποίου η ενάγουσα της κύριας δίκης άσκησε αγωγή διαζυγίου στις 13 Ιουνίου 2014 ή το γαλλικό δικαστήριο ενώπιον του οποίου ο εναγόμενος της κύριας δίκης άσκησε αγωγή διαζυγίου στις 17 Ιουνίου 2014, τούτο δε στο πλαίσιο των ειδικών περιστάσεων της υποθέσεως της κύριας δίκης, η οποία χαρακτηρίζεται από το γεγονός ότι η αγωγή δικαστικού χωρισμού που είχε ασκηθεί στη Γαλλία παύει πλέον να έχει έννομα αποτελέσματα σε χρόνο προσδιοριζόμενο μεταξύ των δύο αυτών ημερομηνιών. Το ζήτημα αυτό όμως εξαρτάται από την ερμηνεία τόσο του άρθρου 16 του κανονισμού 2201/2003, στο οποίο δεν αναφέρεται το αιτούν δικαστήριο, όσο και του άρθρου 19 του εν λόγω κανονισμού.

88. Επομένως, τα δύο προδικαστικά ερωτήματα του αιτούντος δικαστηρίου πρέπει, αφενός, να εξεταστούν από κοινού και, αφετέρου, να διευρυνθούν και να αναδιατυπωθούν κατά τρόπον ώστε να αφορούν επίσης το άρθρο 16 του κανονισμού 2201/2003.

89. Επομένως, για να παρασχεθούν στο αιτούν δικαστήριο τα στοιχεία που θα του δώσουν τη δυνατότητα να επιλύσει τη διαφορά της κύριας δίκης, εκτιμώ ότι το κύριο ερώτημα στο οποίο το Δικαστήριο πρέπει να δώσει απάντηση μπορεί να διατυπωθεί ως ακολούθως:

«Έχουν την έννοια τα άρθρα 16 και 19 του κανονισμού 2201/2003 ότι, υπό περιστάσεις όπως αυτές της υποθέσεως της κύριας δίκης:

— στις οποίες μια αγωγή δικαστικού χωρισμού ασκηθείσα ενώπιον ενός πρώτου κράτους μέλους έχει παύσει να παράγει έννομα αποτελέσματα και

— στις οποίες δύο αγωγές διαζυγίου ασκήθηκαν παράλληλα, η μεν πρώτη ενώπιον δικαστηρίου άλλου κράτους μέλους λίγο πριν από την ημερομηνία κατά την οποία έπαυσαν τα έννομα αποτελέσματα της διαδικασίας δικαστικού χωρισμού, η δε δεύτερη ενώπιον του δικαστηρίου του πρώτου κράτους μέλους λίγο μετά την ίδια ημερομηνία παύσεως των ως άνω εννόμων αποτελεσμάτων,

η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου του πρώτου κράτους μέλους προς εκδίκαση της αγωγής διαζυγίου πρέπει να λογίζεται ότι έχει διαπιστωθεί;»

Β – *Επί της ερμηνείας των άρθρων 16 και 19 του κανονισμού 2201/2003*

90. Το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να ερμηνεύσει το άρθρο 19, παράγραφος 2, του κανονισμού 2201/2003 όσον αφορά εκκρεμοδικία στον τομέα της γονικής μέριμνας[27], δεν είχε όμως ακόμη την ευκαιρία να ερμηνεύσει τις διατάξεις του άρθρου 19, παράγραφοι 1 και 3, αυτού, όπως ούτε εκείνες του άρθρου 11, παράγραφοι 1 και 3, του κανονισμού 1347/2000, ή ακόμη του άρθρου 11, παράγραφοι 1 και 3, της Συμβάσεως των Βρυξελλών της 28ης Μαΐου 1998.

27 — Βλ. απόφαση Purrucker (C-296/10, EU:C:2010:665, σκέψεις 64 έως 86).

91. Το Δικαστήριο είχε αντιθέτως την ευκαιρία να ερμηνεύσει τις αντίστοιχες προς τις τελευταίες αυτές διατάξεις που περιλαμβάνονται σε άλλα νομοθετικά κείμενα, ειδικότερα εκείνες του άρθρου 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών [28] και του άρθρου 27 του κανονισμού 44/2001 [29], οπότε μπορεί βασίμως να στηριχθεί στη νομολογία αυτή για να δώσει απάντηση στα ερωτήματα του αιτούντος δικαστηρίου [30].

92. Εν προκειμένω, οι διατάξεις του άρθρου 19, παράγραφοι 1 και 3, του κανονισμού 2201/2003 προβλέπουν ότι, σε μια κατάσταση εκκρεμοδικίας, το δεύτερο επιληφθέν δικαστήριο πρέπει να αναστείλει αυτεπαγγέλτως τη διαδικασία μέχρις ότου διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου και, αν συμβαίνει κάτι τέτοιο, να κηρύξει εαυτό αναρμόδιο υπέρ του τελευταίου δικαστηρίου.

93. Το δικαστήριο κράτους μέλους, ενώπιον του οποίου ασκείται, για παράδειγμα, αγωγή διαζυγίου πρέπει συνεπώς να αναστείλει αυτεπαγγέλτως τη διαδικασία αν δικαστήριο άλλου κράτους μέλους έχει επιληφθεί προηγουμένως αγωγής δικαστικού χωρισμού, για παράδειγμα, μέχρις ότου διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του τελευταίου. Όταν διαπιστωθεί η εν λόγω δικαιοδοσία, το δεύτερο επιληφθέν αγωγής διαζυγίου δικαστήριο πρέπει να κηρύξει εαυτό αναρμόδιο υπέρ του πρώτου επιληφθέντος της αγωγής δικαστικού χωρισμού δικαστηρίου.

94. Οι ως άνω διατάξεις θεσπίζουν, με τον τρόπο αυτόν, όπως και το άρθρο 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, έναν δικονομικό κανόνα εκκρεμοδικίας που στηρίζεται σαφώς και αποκλειστικώς στη χρονική σειρά με την οποία ασκήθηκαν οι αγωγές ενώπιον των επιληφθέντων της υποθέσεως δικαστηρίων [31].

95. Υπό τις περιστάσεις της υποθέσεως της κύριας δίκης, όπως προανέφερα, το δικαστήριο του Ηνωμένου Βασιλείου, επιληφθέν κατόπιν ασκήσεως αγωγής διαζυγίου εκ μέρους της ενάγουσας της κύριας δίκης στις 24 Μαΐου 2011, έπρεπε να αναστείλει τη διαδικασία, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 19, παράγραφος 3, του κανονισμού 2201/2003, στη συνέχεια δε να κηρύξει εαυτό αναρμόδιο κατ' εφαρμογήν του άρθρου 19, παράγραφος 3, του κανονισμού 2201/2003, πράγμα το οποίο και έπραξε.

96. Εντούτοις, τα ζητήματα επί των οποίων αμφιβάλλει το αιτούν δικαστήριο δεν αφορούν την αγωγή διαζυγίου της ενάγουσας της κύριας δίκης της 24ης Μαΐου 2011, αλλά εκείνη της 13ης Ιουνίου 2014, καθόσον το πρόβλημα εκκρεμοδικίας το οποίο το δικαστήριο αυτό εκτιμά ότι πρέπει να αντιμετωπίσει ανακύπτει από το γεγονός ότι τη διαδικασία δικαστικού χωρισμού που κινήθηκε στη Γαλλία στις 30 Μαρτίου 2011 διαδέχθηκε διαδικασία διαζυγίου που κινήθηκε στη Γαλλία στις 17 Ιουνίου 2014 και από το ότι, μεταξύ των δύο αυτών ημερομηνιών, ασκήθηκε αγωγή διαζυγίου στο Ηνωμένο Βασίλειο.

97. Από καθαρά χρονικής απόψεως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, καίτοι η διαδικασία διαζυγίου που κινήθηκε στο Ηνωμένο Βασίλειο, στις 13 Ιουνίου 2014, άρχισε πριν από τη διαδικασία διαζυγίου που κινήθηκε στη Γαλλία, στις 17 Ιουνίου 2014, η διαδικασία δικαστικού χωρισμού που κινήθηκε στη Γαλλία στις 30 Μαρτίου 2011 εξακολουθούσε να εκκρεμεί κατά την ημερομηνία κινήσεως της διαδικασίας διαζυγίου στο Ηνωμένο Βασίλειο.

28 — Βλ. αποφάσεις Zelger (129/83, EU:C:1984:215)· Gubisch Maschinenfabrik (144/86, EU:C:1987:528)· Overseas Union Insurance κ.λπ. (C-351/89, EU:C:1991:279)· Tatry (C-406/92, EU:C:1994:400)· von Horn (C-163/95, EU:C:1997:472)· Drouot assurances (C-351/96, EU:C:1998:242)· Gantner Electronic (C-111/01, EU:C:2003:257)· Gasser (C-116/02, EU:C:2003:657)· Mærsk Olie & Gas (C-39/02, EU:C:2004:615).

29 — Βλ., ειδικότερα, απόφαση Cartier parfums-lunettes και Axa Corporate Solutions assurances (C-1/13, EU:C:2014:109) και Weber (C-438/12, EU:C:2014:212).

30 — Υπέρ της απόψεως αυτής, αλλά με τις επιφυλάξεις που επέβαλλε η ιδιαιτερότητα της γονικής μέριμνας, βλ. τη γνώμη του γενικού εισαγγελέα N. Jääskinen στην υπόθεση Purrucker (C-296/10, EU:C:2010:578, σημεία 95 επ.)· βλ. επίσης, ιδίως, απόφαση Purrucker (C-296/10, EU:C:2010:665, σκέψεις 64 επ.).

31 — Βλ. απόφαση Gasser (C-116/02, EU:C:2003:657, σκέψη 47).

98. Επομένως, μόνες οι διατάξεις του άρθρου 19, παράγραφος 1 και 3, του κανονισμού 2201/2003 δεν παρέχουν δυνατότητα επιλύσεως του προβλήματος εκκρεμοδικίας που ανακύπτει σε καταστάσεις όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, η οποία χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη δύο διαδικασιών άρσεως των συνεπειών του γάμου στη Γαλλία και την άσκηση εντός δύο διαφορετικών κρατών μελών παράλληλων διαδικασιών λίγο πριν και αμέσως μετά την κατάργηση μιας δίκης δικαστικού χωρισμού.

99. Πράγματι, θα μπορούσε να γίνει δεκτό, αφενός, ότι τον χρόνο κατά τον οποίο του υποβλήθηκε η αγωγή διαζυγίου, στις 13 Ιουνίου 2014, το αιτούν δικαστήριο εξακολουθούσε να είναι το δεύτερο επιληφθέν δικαστήριο και ότι, επομένως, όφειλε να αναστείλει τη διαδικασία και να κηρύξει εαυτό αναρμόδιο, καθόσον η διαδικασία δικαστικού χωρισμού ήταν ακόμη εκκρεμής.

100. Θα μπορούσε ωστόσο επίσης να γίνει δεκτό, αφετέρου, ότι, τον χρόνο κατά τον οποίο το γαλλικό δικαστήριο επελήφθη της αγωγής διαζυγίου, στις 17 Ιουνίου 2014, το αιτούν δικαστήριο ήταν το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο, καθόσον η διαδικασία δικαστικού χωρισμού είχε παύσει να παράγει έννομα αποτελέσματα.

101. Συνεπώς, και κατά πάγια νομολογία, η λύση του προβλήματος το οποίο θέτει η υπόθεση της κύριας δίκης πρέπει να αναζητηθεί λαμβανομένης υπόψη της όλης οικονομίας του κανονισμού 2201/2003 καθώς και του σκοπού τον οποίο επιδιώκουν οι κανόνες που αυτός θέτει [32].

102. Φρονώ, ειδικότερα, ότι η πρόταση της Επιτροπής, που συνίσταται στο ότι το Δικαστήριο πρέπει να καθορίσει, εισάγοντας σχετική νομολογιακή απόκλιση, την ημερομηνία κατά την οποία πρέπει να εκτιμάται η εκκρεμοδικία, δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή, καθόσον ισοδυναμεί, στην πραγματικότητα, με άρνηση αποδοχής του γεγονότος ότι υφίσταται εκκρεμοδικία στην υπόθεση της κύριας δίκης. Εκτιμώ πλέον πρόσφορη τη μέθοδο την οποία προτείνει η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, που συνίσταται στον προσδιορισμό, μεταξύ των δύο παραλλήλως επιληφθέντων αγωγής διαζυγίου δικαστηρίων, τα οποία είναι επίσης αρμόδια προς εκδίκασή της, εκείνου το οποίο πρέπει να λογίζεται, υπό τις περιστάσεις της υποθέσεως της κύριας δίκης, ως το πρώτο επιληφθέν.

103. Πρέπει να υπομνησθεί συναφώς ότι, προς διασφάλιση της ορθής απονομής της δικαιοσύνης εντός της Ένωσης, σκοπός των περί εκκρεμοδικίας κανόνων είναι η αποτροπή του ενδεχομένου διεξαγωγής παραλλήλων διαδικασιών ενώπιον των δικαστηρίων διαφορετικών συμβαλλομένων κρατών και η αποφυγή του ενδεχομένου εκδόσεως αντιφατικών αποφάσεων [33].

104. Για τον σκοπό αυτόν, ο κανονισμός 2201/2003 προέβλεψε, στο άρθρο 19, τον σαφή και αποτελεσματικό μηχανισμό επιλύσεως των προβλημάτων εκκρεμοδικίας που στηρίζεται στον δικονομικό κανόνα της χρονικής σειράς ασκήσεως της αγωγής ο οποίος εξετάστηκε ανωτέρω, ορίζοντας επίσης παράλληλα, στο άρθρο 16 [34], πότε «έχει επιληφθεί» ένα δικαστήριο.

105. Πράγματι, πρέπει να υπομνησθεί ότι, στο πλαίσιο της εφαρμογής των κανόνων της εκκρεμοδικίας, ένα δικαστήριο λογίζεται ότι έχει επιληφθεί, σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, είτε την ημερομηνία της καταθέσεως σε αυτό του εισαγωγικού εγγράφου της δίκης, είτε την ημερομηνία παραλαβής του από την αρχή που είναι υπεύθυνη για την κοινοποίηση ή την επίδοσή του, αναλόγως της σχετικής επιλογής του κράτους μέλους στο οποίο υπάγεται, με τη διευκρίνιση ότι, και στις δύο περιπτώσεις, ο ενάγων δεν πρέπει να παραλείψει να λάβει απαιτούμενα μέτρα είτε για την κοινοποίηση ή την επίδοση του εγγράφου αυτού στον εναγόμενο είτε για την κατάθεσή του στο δικαστήριο.

32 — Βλ., ιδίως, αποφάσεις Gasser (C-116/02, EU:C:2003:657, σκέψη 71) και Cartier parfums-lunettes et Axa Corporate Solutions assurances (C-1/13, EU:C:2014:109, σκέψη 33).

33 — Βλ., ιδίως, όσον αφορά τη Σύμβαση των Βρυξελλών, απόφαση Gasser (C-116/02, EU:C:2003:657, σκέψη 41) και, όσον αφορά τον κανονισμό 2201/2003, απόφαση Purrucker (C-296/10, EU:C:2010:665, σκέψη 64).

34 — Το άρθρο 16 του κανονισμού 2201/2003 επαναλαμβάνει, εν προκειμένω, τις διατάξεις του άρθρου 11, παράγραφος 4, του κανονισμού 1347/2000.

106. Το άρθρο 16 του κανονισμού 2201/2003 καθορίζει έτσι τόσο τα διαδικαστικά όσο και τα χρονικά χαρακτηριστικά στοιχεία που προσδιορίζουν πότε ένα δικαστήριο λογίζεται ως επιληφθέν, προβλέποντας σε ποια χρονική στιγμή και υπό ποιες προϋποθέσεις συμβαίνει αυτό, ανεξαρτήτως των εφαρμοστέων εντός των κρατών μελών κανόνων [35]. Κάπως ευρύτερα, η έννοια του «πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου» πρέπει να λογίζεται ως αυτοτελής έννοια του δικαίου της Ένωσης [36].

107. Κατά συνέπεια, ο προσδιορισμός του συγκεκριμένου τρόπου εφαρμογής του κανόνα εκκρεμοδικίας τον οποίο θέτει το άρθρο 19 του κανονισμού 2201/2003 σε κατάσταση όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης πρέπει να γίνεται με βάση τις διατάξεις του άρθρου 16 του κανονισμού 2201/2003, η εφαρμογή του δε αυτή θα πρέπει να περιορίσει όσο το δυνατόν περισσότερο το ενδεχόμενο κινήσεως παράλληλων διαδικασιών και να έχει ως αποτέλεσμα την αποφυγή του ενδεχομένου να παρατείνεται για πολύ η διάρκεια της αναστολής της διαδικασίας του δεύτερου επιληφθέντος δικαστηρίου [37].

108. Επομένως, το πρώτο πρόβλημα που πρέπει να λυθεί είναι το αν αιτούν δικαστήριο μπορεί να λογιστεί ως «επιληφθέν» στις 13 Ιουνίου 2014 υπό την έννοια του άρθρου 16 του κανονισμού 2201/2003.

109. Όπως φαίνεται, αυτό ακριβώς συμβαίνει εν προκειμένω. Πράγματι, η ενάγουσα της κύριας δίκης άσκησε την αγωγή της διαζυγίου στις 13 Ιουνίου 2014 ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου και από κανένα στοιχείο, στην απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου, δεν μπορεί να συναχθεί ότι η ίδια δεν έλαβε τα αναγκαία μέτρα, σύμφωνα με το άρθρο 16 του κανονισμού 2201/2003. Ωστόσο, στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται, σε τελική ανάλυση, να προβεί στον επιβαλλόμενο σχετικό έλεγχο.

110. Πρέπει να σημειωθεί, εξάλλου, ότι κατά πάσα πιθανότητα και το γαλλικό δικαστήριο «λογίζεται ως επιληφθέν» στις 17 Ιουνίου 2014, υπό την έννοια του άρθρου 16 του κανονισμού 2201/2003, της αγωγής διαζυγίου του εναγομένου της κύριας δίκης.

111. Επομένως, η αυστηρή εφαρμογή του δικονομικού χρονικού κανόνα του άρθρου 19 του κανονισμού 2201/2003 επιβάλλει να γίνει δεκτό ότι, υπό τις περιστάσεις της υποθέσεως της κύριας δίκης, το αιτούν δικαστήριο είναι το πρώτο επιληφθέν αγωγής διαζυγίου δικαστήριο, και ότι, κατά συνέπεια, στο γαλλικό δικαστήριο, ως δεύτερο επιληφθέν, εναπόκειτο να αναστείλει τη διαδικασία, μέχρις ότου η διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του αιτούντος δικαστηρίου, και, ενδεχομένως, να κηρύξει εαυτό αναρμόδιο.

112. Δεδομένου ότι, αφενός, η δικαιοδοσία του γαλλικού δικαστηρίου να εκδικάσει την αγωγή δικαστικού χωρισμού που άσκησε ο εναγόμενος της κύριας δίκης πρέπει να λογίζεται ως αρθείσα λόγω του γεγονότος ότι έχει παύσει να παράγει έννομα αποτελέσματα και ότι, αφετέρου, το αιτούν δικαστήριο πρέπει να λογίζεται ως το πρώτο επιληφθέν αγωγής διαζυγίου, τα διάφορα παρατιθέμενα

35 — Όπως ορθώς σημειώνει ο γενικός εισαγγελέας N. Jääskinen στη γνώμη του στην υπόθεση Purrucker (C-296/10, EU:C:2010:578, σκέψη 98). Τονίζει, συναφώς, την αντιστροφή στην οποία προβαίνει ο νομοθέτης σε σχέση με τη θέση που έλαβε το Δικαστήριο σχετικά με το άρθρο 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, στην απόφαση της 7ης Ιουνίου 1984, Zelger (129/83, EU:C:1984:215, σκέψη 16), όπου είχε κρίνει ότι «το άρθρο 21 της Συμβάσεως πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι ως "πρώτο επιληφθέν δικαστήριο" πρέπει να λογισθεί το δικαστήριο ενώπιον του οποίου συνέτρεξαν πρώτα οι προϋποθέσεις από τις οποίες συνάγεται η οριστική εκκρεμοδικία και οι οποίες πρέπει να κριθούν σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο καθενός από τα οικεία δικαστήρια».

36 — Βλ. γνώμη του γενικού εισαγγελέα N. Jääskinen στην υπόθεση Purrucker (C-296/10, EU:C:2010:578, σκέψη 98).

37 — Βλ., κατ' αναλογίαν, προς το άρθρο 27 του κανονισμού 44/2001, απόφαση Cartier parfums-lunettes και Axa Corporate Solutions assurances (C-1/13, EU:C:2014:109, σκέψεις 38 και 41).

πραγματικά στοιχεία τα οποία το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ως αποφασιστικής σημασίας στα προδικαστικά του ερωτήματα [38] όπως φαίνεται δεν ασκούν επιρροή. Το μόνο ζήτημα που παραμένει, επομένως, είναι αν η διεθνής δικαιοδοσία του αιτούντος δικαστηρίου έχει διαπιστωθεί υπό την έννοια του άρθρου 19 του κανονισμού 2201/2003.

113. Μολονότι εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να αποφανθεί επ' αυτού, πρέπει να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 3 του κανονισμού 2201/2003, το αιτούν δικαστήριο είναι αρμόδιο για το διαζύγιο που επιζητούν οι διάδικοι της κύριας δίκης. Μπορεί ακόμη να σημειωθεί ότι, αφενός, το αιτούν δικαστήριο δεν έχει κρίνει εαυτό αναρμόδιο προς εκδίκαση της αγωγής διαζυγίου που άσκησε η ενάγουσα της κύριας δίκης, το αντίθετο μάλιστα, και, αφετέρου, ο εναγόμενος της κύριας δίκης δεν έχει προβάλει ένσταση αναρμοδιότητας του αιτούντος δικαστηρίου, αλλά μόνον κατέθεσε αίτημα απορρίψεως ή διαγραφής της αγωγής διαζυγίου της ενάγουσας της κύριας δίκης, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 19, παράγραφος 3, του κανονισμού 2201/2003 [39].

114. Μπορεί ακόμη να παρατηρηθεί ότι, υπό περιστάσεις όπως αυτές της κύριας δίκης, η προτεινόμενη ερμηνεία των άρθρων 16 και 19 του κανονισμού 2201/2003 περιάγει σε μειονεκτική θέση τα άτομα τα οποία, όπως ο εναγόμενος της κύριας δίκης, βρίσκονται σε αδυναμία κινήσεως διαδικασίας διαζυγίου στη Γαλλία μετά την κίνηση διαδικασίας δικαστικού χωρισμού, λόγω της κινήσεως διαδικασίας διαζυγίου εντός άλλου κράτους μέλους λίγο πριν από την κατάργηση τη δίκης στη διαδικασία δικαστικού χωρισμού που προβλέπει το άρθρο 1113 του ΚΠολΔ.

115. Το ως άνω μειονέκτημα, ωστόσο, είναι περισσότερο φαινομενικό παρά υπαρκτό, καθόσον δεν αμφισβητείται ότι ο εναγόμενος της κύριας δίκης μπορούσε να παραιτηθεί από την αγωγή δικαστικού χωρισμού για να ασκήσει στη συνέχεια, ενώπιον γαλλικού δικαστηρίου, αγωγή διαζυγίου αν το επιθυμούσε. Αν υφίσταται κάποιο μειονέκτημα, τούτο αποτελεί συνέπεια της καταστάσεως που δημιούργησε η ύπαρξη δύο διαδικασιών άρσεως των συνεπειών του γάμου στη Γαλλία και η δικονομική ανισορροπία που προκαλούν τα άρθρα 1076, 1111 και 1113 του ΚΠολΔ μεταξύ ενάγοντος και εναγομένου στο πλαίσιο διαδικασίας δικαστικού χωρισμού.

116. Εν πάση περιπτώσει, όπως παρατήρησε ο γενικός εισαγγελέας N. Jääskinen στις προτάσεις του στην υπόθεση Weber [40] όσον αφορά το άρθρο 27 του κανονισμού 44/2001, η προτεραιότητα διεθνούς δικαιοδοσίας την οποία θεσπίζει η διάταξη αυτή με βάση μόνον ένα χρονικό κριτήριο συνεπάγεται κατ' ανάγκη ότι βρίσκεται σε ευνοϊκότερη θέση ο διάδικος που ενήργησε ταχύτερα, ασκώντας αγωγή ενώπιον δικαστηρίου κράτους μέλους.

117. Από τις ανωτέρω παρατηρήσεις απορρέει ότι η απάντηση που πρέπει να δοθεί στα προδικαστικά ερωτήματα που υποβάλλει το αιτούν δικαστήριο είναι ότι τα άρθρα 16 και 19 του κανονισμού 2201/2003 έχουν την έννοια ότι, υπό περιστάσεις όπως αυτές της υποθέσεως της κύριας δίκης:

— στις οποίες διαδικασία δικαστικού χωρισμού που κινήθηκε ενώπιον δικαστηρίου ενός πρώτου κράτους μέλους έχει παύσει να παράγει τα αποτελέσματά της και

38 — Ήτοι, πρώτον, το γεγονός ότι ο εναγόμενος της κύριας δίκης δεν έλαβε καμία πρωτοβουλία για την ολοκλήρωση της διαδικασίας δικαστικού χωρισμού που κίνησε στη Γαλλία, ή ακόμα και ότι προδήλως επιχείρησε να παρεμβάλει προσκόμματα στην κίνηση κάθε διαδικασίας διαζυγίου στο Ηνωμένο Βασίλειο και, δεύτερον, το γεγονός ότι, λόγω της διαφορετικής ωριαίας ζώνης του Ηνωμένου Βασιλείου και της Γαλλίας, κάθε διάδικος που προσφεύγει σε γαλλικό δικαστήριο οπωσδήποτε ευνοείται από τους χρονικούς κανόνες εκκρεμοδικίας του άρθρου 19 του κανονισμού 2201/2003.

39 — Βλ., κατ' αναλογίαν, προς το άρθρο 27 του κανονισμού 44/2001, απόφαση Cartier parfums-lunettes και Axa Corporate Solutions assurances (C-1/13, EU:C:2014:109, σκέψη 44).

40 — C-438/12 (EU:C:2014:43, σκέψη 79).

— στις οποίες έχουν ασκηθεί παράλληλα δύο αγωγές διαζυγίου, η μεν πρώτη ενώπιον δικαστηρίου άλλου κράτους μέλους λίγο πριν από την ημερομηνία κατά την οποία έπαυσαν τα έννομα αποτελέσματα της διαδικασίας δικαστικού χωρισμού, η δε δεύτερη ενώπιον του δικαστηρίου του πρώτου κράτους μέλους λίγο μετά την ίδια ημερομηνία παύσεως των ως άνω εννόμων αποτελεσμάτων,

πρέπει να λογίζεται ότι δεν έχει διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου του πρώτου κράτους μέλους να εκδικάσει την αγωγή διαζυγίου».

VI – **Πρόταση**

118. Βάσει όσων ανέπτυξα ανωτέρω, προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει στα προδικαστικά ερωτήματα του High Court of Justice, Family Division, την ακόλουθη απάντηση:

«Τα άρθρα 16 και 19 του κανονισμού (ΕΚ) 2201/2003 του Συμβουλίου της 27ης Νοεμβρίου 2003 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας, ο οποίος καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) 1347/2000, έχουν την έννοια ότι, υπό περιστάσεις όπως αυτές της υποθέσεως της κύριας δίκης:

— στις οποίες διαδικασία δικαστικού χωρισμού που κινήθηκε ενώπιον δικαστηρίου ενός πρώτου κράτους μέλους έχει παύσει να παράγει τα αποτελέσματά της και

— στις οποίες έχουν ασκηθεί παράλληλα δύο αγωγές διαζυγίου, η μεν πρώτη ενώπιον δικαστηρίου άλλου κράτους μέλους λίγο πριν από την ημερομηνία κατά την οποία έπαυσαν τα έννομα αποτελέσματα της διαδικασίας δικαστικού χωρισμού, η δε δεύτερη ενώπιον του δικαστηρίου του πρώτου κράτους μέλους λίγο μετά την ίδια ημερομηνία παύσεως των ως άνω εννόμων αποτελεσμάτων,

πρέπει να λογίζεται ότι δεν έχει διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου του πρώτου κράτους μέλους να εκδικάσει την αγωγή διαζυγίου.»